

Multi-event analyse

Bestedings- en overnachtingsgedrag van bezoekers bij Nederlandse sportevenementen

Juli 2026

Eva Heijnen
Willem de Boer

Colofon

Multi-event analyse

Bestedings- en overnachtingsgedrag van bezoekers bij Nederlandse sportevenementen

Auteurs:

Eva Heijnen (Hogeschool van Arnhem en Nijmegen)

Willem de Boer (Hogeschool van Arnhem en Nijmegen)

Het MOVES onderzoek wordt gedaan door onderzoekers van:

MOVES wordt gefinancierd door:

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Samenvatting

Sportevenementen kunnen economische waarde opleveren voor de stad of regio waarin zij plaatsvinden. Bezoekers besteden geld aan bijvoorbeeld horeca, vervoer en andere activiteiten en kunnen in verband met het evenement blijven overnachten. Hoe groot deze economische betekenis is, hangt niet alleen samen met het aantal bezoekers, maar ook met wie die bezoekers zijn, waar zij vandaan komen en of zij overnachten.

In dit onderzoek zijn bezoekersgegevens van 39 Nederlandse sportevenementen uit de periode 2010–2022 samengebracht. De evenementen zijn verdeeld over vijftien sporttakken en variëren van nationale tot grote internationale evenementen. Het merendeel is meerdaags en vindt buiten plaats. Ook het publiek verschilt sterk. Gemiddeld bestaat het publiek voor 62 procent uit mannen, is de gemiddelde leeftijd 43,6 jaar en heeft 52 procent een hbo- of wo-opleiding. Vooral de herkomst varieert sterk: bij sommige evenementen komt vrijwel niemand uit het buitenland, terwijl dit aandeel bij andere boven de 60 procent ligt.

Herkomst hangt sterk samen met de hoogte van de dagbesteding. Bezoekers die van verder weg komen, besteden gemiddeld meer per persoon per dag. Vooral buitenlandse bezoekers hebben een hogere dagbesteding dan bezoekers uit de gastgemeente. Daarnaast besteden bezoekers die in verband met het evenement overnachten gedurende hun bezoekdag meer dan niet-overnachters. De kosten van de overnachting zelf zijn daarbij niet meegerekend. Bezoekers die voor zichzelf én anderen betalen, besteden per persoon eveneens meer dan bezoekers die uitsluitend voor zichzelf betalen.

Tussen evenementen bestaan grote verschillen in de gemiddelde dagbesteding. Deze kunnen echter niet goed worden verklaard door algemene kenmerken zoals de duur, indoor of outdoor en het type evenement. Mogelijk spelen specifiekere kenmerken een rol, zoals het evenementenprogramma, horeca- en vrijetijdsaanbod, ticketprijzen en de verbinding met de stad of regio. Deze kenmerken konden niet worden onderzocht omdat ze niet voor alle evenementen op dezelfde manier beschikbaar waren.

Bij overnachten is herkomst tevens het meest onderscheidende bezoekerskenmerk. Bezoekers uit de gastprovincie overnachten vaker dan bezoekers uit de gastgemeente. Voor bezoekers uit de rest van Nederland en vooral het buitenland is dit verschil aanzienlijk groter. Daarnaast overnachten bezoekers van outdoor-evenementen vaker dan bezoekers van indoor-evenementen en is bij meerdaagse evenementen de kans op overnachten groter dan bij eendaagse evenementen. Een langere evenementduur betekent echter niet automatisch dat steeds meer bezoekers overnachten.

De resultaten laten zien dat er geen eenvoudige formule bestaat voor een sportevenement met hoge dagbestedingen en veel overnachtingen. De samenstelling van het publiek, en met name de geografische herkomst, is van groot belang. Algemene evenementkenmerken spelen bovendien niet voor beide uitkomsten dezelfde rol. Voor dagbesteding lijken verschillen tussen specifieke evenementen belangrijker, terwijl duur en indoor of outdoor wel aanvullende informatie geven over de kans op overnachten.

Voor de praktijk betekent dit dat het zinvol is om verder te kijken dan alleen bezoekersaantallen. Een groot lokaal publiek kan economisch iets anders betekenen dan een kleiner publiek dat van verder weg komt, vaker overnacht en meer besteedt. Voor organisatoren liggen er kansen om publieksstrategie en economische strategie sterker te verbinden en samen te werken met horeca, accommodaties en ander lokaal aanbod. Voor overheden is het relevant om naast de verwachte omvang ook te kijken naar het publieksprofiel, het geografische bereik en de mogelijkheden voor verblijf en lokale bestedingen.

De resultaten zijn niet zonder meer te generaliseren naar alle Nederlandse sportevenementen en de gevonden verbanden zijn niet causaal. Ze bieden wel aanknopingspunten om verschillen in economische betekenis tussen sportevenementen beter te begrijpen en mee te wegen in beleid en organisatie.

Inhoud

Colofon	1
Samenvatting	2
1. Inleiding	4
2. Aanpak	6
2.1. Dataverzameling en selectie evenementen	6
2.2. Harmonisatie van de databestanden	6
2.3. Variabelen en bewerkingen	6
2.4. Analyse	7
3. Profiel evenementen	8
3.1. Type sport	8
3.2. Jaar van organisatie	9
3.3. Omvang	9
3.4. Overige kenmerken	10
4. Profiel bezoekers	11
4.1. Geslacht	11
4.2. Leeftijd	12
4.3. Opleiding	13
4.4. Herkomst	14
5. Dagbestedingen	15
5.1. Additionele bezoekers	15
5.2. Voor wie zijn uitgaven gedaan	16
5.3. Gemiddelde dagbesteding	17
6. Overnachtingen	18
6.1. Overnachters	18
6.2. Locatie overnachting	19
6.3. Aantal overnachtingen	20
6.4. Gemiddelde overnachtingsprijs	20
7. Hoogte van de dagbesteding	22
7.1. Beschrijvende verschillen	22
7.2. Verklarende analyse	23
8. Kans op overnachten	25
8.1. Beschrijvende verschillen	25
8.2. Verklarende analyse	26
9. Conclusie	28
Verwijzingen	31
Bijlage 1 Kenmerken per evenement	32
Bijlage 2 Verdiepende analyses dagbesteding	33
Bijlage 3 Verdiepende analyses kans op overnachten	39

1. Inleiding

Sportevenementen worden regelmatig georganiseerd met het doel economische en maatschappelijke waarde te creëren voor de gemeente of regio waarin zij plaatsvinden. Bezoekers van deze evenementen besteden geld aan onder andere horeca, vervoer, accommodaties en andere vrijetijdsactiviteiten. Daarmee kunnen sportevenementen bijdragen aan lokale economische activiteit en worden zij gebruikt binnen regionaal beleid, citymarketing en destinationmarketing.

In economische impactanalyses vormen bezoekersbestedingen een belangrijk onderdeel. Daarbij gaat het niet alleen om het aantal bezoekers, maar ook om de samenstelling van het publiek. Eerder onderzoek laat zien dat bezoekers die van buiten de regio komen, een hoger inkomen hebben of overnachten in verband met het evenement doorgaans meer besteden dan lokale bezoekers of dagbezoekers. Ook sociaaldemografische kenmerken, zoals opleidingsniveau en herkomst, en kenmerken van het bezoek zelf, zoals verblijfsduur en accommodatiegebruik, kunnen samenhangen met verschillen in bestedingsgedrag (Buning et al., 2016; Cannon & Ford, 2002; Greig & McQuaid, 2004; Kruger et al., 2012; Wicker et al., 2012).

Tegelijkertijd verschilt de economische bijdrage sterk per sportevenement. Veel onderzoek naar sportevenementen bestaat uit afzonderlijke casestudy's, waardoor het lastig is om vast te stellen welke patronen breder gelden en welke vooral samenhangen met de specifieke context van één evenement. Ook verschillen meetinstrumenten, vraagstellingen en definities tussen onderzoeken, wat vergelijkingen tussen evenementen bemoeilijkt (Agha & Taks, 2015; Gratton, Shibli & Coleman, 2006; Taks, Chalip & Green, 2015).

In Nederland zijn de afgelopen jaren bij verschillende sportevenementen bezoekersonderzoeken uitgevoerd. Een deel van deze onderzoeken sluit aan bij de WESP-richtlijnen voor economisch impactonderzoek, waarin onder andere additionele bestedingen, bezoekersaantallen en gemiddelde bestedingen via enquêtes worden vastgesteld. Deze gestandaardiseerde werkwijze maakt het mogelijk om gegevens van verschillende evenementen beter met elkaar te vergelijken. Door deze gegevens samen te brengen in één multi-event analyse ontstaat meer inzicht in overeenkomsten en verschillen tussen evenementen.

Deze rapportage is gebaseerd op beschikbare bezoekersdata van 39 Nederlandse sportevenementen die tussen 2010 en 2022 zijn onderzocht. Het doel van de analyse is om inzicht te geven in het profiel van de onderzochte evenementen en bezoekers, en in de verschillen in bestedingen en overnachtingsgedrag. Daarnaast wordt onderzocht welke kenmerken van evenementen en bezoekers samenhangen met verschillen in dagbestedingen en de kans op overnachten.

Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is inzicht te geven in verschillen in de dagbesteding en de kans op overnachten van bezoekers aan Nederlandse sportevenementen en te onderzoeken in hoeverre bezoekers- en evenementkenmerken met deze verschillen samenhangen. Daarmee biedt het onderzoek aanknopingspunten om de lokale economische impact van sportevenementen te versterken.

Centrale onderzoeksvraag

In hoeverre hangen bezoekers- en evenementkenmerken samen met verschillen in de dagbesteding en de kans op overnachten van bezoekers aan Nederlandse sportevenementen?

Deelvragen

1. Wat zijn de kenmerken van de onderzochte sportevenementen?
2. Wat zijn de kenmerken van de bezoekers van deze sportevenementen?
3. Hoe verschillen de dagbesteding en het overnachtingsgedrag tussen de onderzochte sportevenementen?
4. In hoeverre hangen bezoekers- en evenementkenmerken samen met verschillen in de dagbesteding per persoon per dag?

5. In hoeverre hangen bezoekers- en evenementkenmerken samen met de kans dat bezoekers in verband met het evenement overnachten?

Hoofdstuk 2 beschrijft de aanpak van de analyse. Hoofdstuk 3 gaat in op het profiel van de onderzochte evenementen. In hoofdstuk 4 wordt het profiel van de bezoekers beschreven. Hoofdstuk 5 en 6 gaan in op bestedingen en overnachtingen. In hoofdstuk 7 en 8 wordt onderzocht welke kenmerken samenhangen met verschillen in dagbestedingen en de kans op overnachten.

2. Aanpak

2.1. Dataverzameling en selectie evenementen

Voor deze multi-event analyse is gebruikgemaakt van beschikbare bezoekersdata van Nederlandse sportevenementen die tussen 2010 en 2022 zijn onderzocht. De gegevens zijn afkomstig uit eerdere evenementonderzoeken van onder andere de HAN en het Mulier Instituut. Alle gebruikte bezoekersonderzoeken zijn uitgevoerd volgens de [WESP-richtlijnen](#) voor economisch impactonderzoek bij sportevenementen. Deze richtlijnen zijn ontwikkeld om op een gestandaardiseerde manier de additionele bestedingen als gevolg van een evenement in een afgebakend gebied te bepalen. De uiteindelijke analyse is gebaseerd op 39 sportevenementen met ruim 10.000 respondenten.

De databestanden zijn afkomstig uit verschillende onderzoeksprojecten en meetmomenten. Een deel van de evenementen was al beschikbaar vanuit eerdere multi-event analyses, waaronder SERC1 en Brabantse sportevenementen. Daarnaast zijn nieuwe evenementen toegevoegd vanuit SERC2. De verschillende databestanden zijn samengevoegd tot één gezamenlijke dataset om vergelijkingen tussen sportevenementen mogelijk te maken. De evenementen zijn geselecteerd op basis van de beschikbaarheid en vergelijkbaarheid van de gegevens. De dataset vormt daardoor geen aselechte of representatieve steekproef van alle Nederlandse sportevenementen.

2.2. Harmonisatie van de databestanden

De afzonderlijke evenementbestanden zijn eerst opgeschoond en technisch gelijkgetrokken. Daarbij zijn variabelen hernoemd, formats gelijkgemaakt en antwoordcategorieën geharmoniseerd, zodat dezelfde structuur kon worden gebruikt voor alle evenementen.

Vervolgens zijn de databestanden samengevoegd tot één masterdataset. Na deze samenvoeging zijn de variabelen opnieuw gecontroleerd en waar nodig gecorrigeerd. Dit betrof onder andere coderingen voor geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, wonen in Nederland, overnachtingen, additionele bezoekers, uitgaven en het aantal personen waarvoor uitgaven zijn gedaan.

Daarnaast is een controle uitgevoerd op missende, onmogelijke en onwaarschijnlijke waarden. Ongeldige geboortejaren, foutieve postcodes en onmogelijke waarden, zoals nul personen bij uitgaven of nul overnachtingen, zijn op missing gezet. Respondenten jonger dan 16 jaar zijn niet meegenomen in de analyse. Dubbele evenementen zijn gecontroleerd en waar nodig verwijderd. Daarnaast zijn WEURO Tilburg en WEURO Breda samengevoegd tot één evenement: WEURO 2017.

2.3. Variabelen en bewerkingen

Voor verschillende variabelen zijn aanvullende bewerkingen uitgevoerd om vergelijkingen tussen evenementen mogelijk te maken. Voor herkomst van bezoekers is onderscheid gemaakt tussen bezoekers uit de gemeente waar het evenement plaatsvond, de overige provincie, de rest van Nederland en het buitenland. Waar nodig zijn postcodes gekoppeld aan gemeente- en provinciegegevens om deze indeling mogelijk te maken.

Daarnaast zijn evenementkenmerken toegevoegd aan de dataset, waaronder sporttak, seizoen, locatie, duur van het evenement en evenementtype volgens de typologie van Gratton, Dobson en Shibli (2000). Hierbij is onderscheid gemaakt tussen type B-, C- en D-evenementen. Type B betreft regelmatig georganiseerde grote internationale evenementen, type C onregelmatig georganiseerde kleinere internationale evenementen en type D regelmatig georganiseerde evenementen met voornamelijk een nationale focus. Type A (onregelmatige internationale mega-evenementen) kwam in de dataset niet voor.

Bij de analyse van bestedingen is uitgegaan van uitgaven op één dag van het evenement. Bij meerdaagse evenementen gaat het om de meest recente bezoekdag of de dag waarop de respondent is bevraagd. Per evenement konden de uitgevraagde bestedingsposten verschillen, bijvoorbeeld voor eten en drinken,

vervoer, winkelen en overnachtingen. Waar mogelijk zijn entreekosten buiten het totaalbedrag gelaten om de vergelijkbaarheid tussen evenementen te vergroten.

De totale uitgaven zijn omgerekend naar een bedrag per persoon per dag op basis van het aantal personen waarvoor de respondent betaalde. Hierdoor zijn de uitgaven van bezoekers die voor meerdere personen betaalden vergelijkbaar gemaakt met bezoekers die uitsluitend voor zichzelf betaalden. De kosten van een eventuele overnachting zijn niet in de dagbesteding opgenomen.

Voor additionele bezoekers zijn verschillende vraagstellingen uit eerdere onderzoeken samengebracht tot één uniforme variabele. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen bezoekers die zonder het evenement waarschijnlijk niet in de gemeente of regio aanwezig zouden zijn geweest en bezoekers waarvoor dit wel het geval was. Het schaalniveau van additionaliteit verschilde tussen evenementen en kon betrekking hebben op gemeenteniveau of provincieniveau.

Bij de analyses rondom overnachtingen zijn het aantal overnachtingen, de locatie van overnachting en de prijs van de overnachting geharmoniseerd. De overnachtingsprijs is omgerekend naar een bedrag per persoon per nacht op basis van de totale prijs, het aantal personen en het aantal overnachtingen. Het type accommodatie, zoals hotel, bungalow of Airbnb, is buiten beschouwing gelaten omdat dit niet bij alle evenementen op dezelfde manier is uitgevraagd.

Voor vervolgvragen over overnachtingen zijn alleen evenementen meegenomen waarbij minimaal twintig respondenten aangaven te hebben overnacht in verband met het evenement. Hiermee is geprobeerd de invloed van kleine aantallen en uitschieters te beperken.

2.4. Analyse

De analyses in dit rapport zijn voornamelijk beschrijvend van aard. Hierbij is gekeken naar kenmerken van evenementen, bezoekersprofielen, dagbestedingen en overnachtingsgedrag. De resultaten zijn weergegeven in figuren en tabellen, waarbij gemiddelde waarden, spreiding tussen evenementen en opvallende patronen zijn beschreven.

De beschrijvende resultaten zijn grotendeels weergegeven op evenementniveau. Daarbij weegt ieder evenement even zwaar, ongeacht het aantal respondenten. De verklarende analyses zijn daarentegen uitgevoerd op respondentniveau. Hierdoor leveren evenementen met meer respondenten ook meer waarnemingen aan de regressieanalyses. Gemiddelde waarden en percentages uit de regressieanalyses kunnen daardoor afwijken van de gemiddelden die eerder op evenementniveau zijn beschreven.

Voor hoofdstuk 7 en 8 zijn aanvullende verklarende analyses uitgevoerd om na te gaan welke bezoekers- en evenementkenmerken samenhangen met de hoogte van de dagbesteding en de kans op overnachten. Hiervoor is gebruikgemaakt van regressieanalyses. Voor de analyse van de dagbesteding is een multilevel regressiemodel toegepast. Hierbij is rekening gehouden met het feit dat bezoekers zijn genest binnen evenementen. De dagbesteding is vooraf logaritmisches getransformeerd, omdat de verdeling van de uitgaven sterk scheef was. Voor de analyse van de kans op overnachten is gebruikgemaakt van logistische regressie. Omdat de uitkomstvariabele twee categorieën kent (wel of niet overnachten), is deze analysetechniek hiervoor geschikt. De resultaten worden weergegeven als odds ratio's, waarmee de kansverhouding tussen verschillende groepen bezoekers kan worden vergeleken.

Vanwege verschillen in beschikbare variabelen en vraagstellingen tussen evenementen verschilt het aantal meegenomen respondenten en evenementen per analyse.

De onderzochte evenementen vonden plaats tussen 2010 en 2022. De bedragen zijn weergegeven in nominale euro's en niet gecorrigeerd voor inflatie. In de regressieanalyses is het jaar van organisatie als controlevariabele opgenomen.

3. Profiel evenementen

In dit hoofdstuk wordt beschreven welke sportevenementen onderdeel zijn van de multi-event analyse. De volledige lijst met opgenomen evenementen, inclusief jaartal, sporttak, seizoen, locatie en duur, is opgenomen in bijlage 1.

3.1. Type sport

De analyse is gebaseerd op beschikbare gegevens van 39 sportevenementen, verdeeld over vijftien sporttakken (zie tabel 3.1).

Wielerevenementen komen het vaakst voor. In totaal zijn negen wielerevenementen opgenomen, wat neerkomt op 23 procent van alle evenementen. Daarna volgen volleybal met vijf evenementen (13%) en paardensport met vier evenementen (10%).

Atletiek en BMX zijn beide met drie evenementen vertegenwoordigd (8%). Hockey, tennis, hardlopen, handboogschieten en skeeleren komen elk twee keer voor in de analyse (5%). Zwemmen, voetbal, handbal, golf en motorcross zijn elk met één evenement vertegenwoordigd (2%).

Tabel 3.1 Evenementen naar sport

	Aantal	Percentage
Wielrennen	9	23%
Volleybal	5	13%
Paardensport	4	10%
Atletiek	3	8%
BMX	3	8%
Hockey	2	5%
Tennis	2	5%
Hardlopen	2	5%
Handboogschieten	2	5%
Skeeleren	2	5%
Zwemmen	1	2%
Voetbal	1	2%
Handbal	1	2%
Golf	1	2%
Motorcross	1	2%
Totaal	39	100%

3.2. Jaar van organisatie

De onderzochte evenementen zijn georganiseerd tussen 2010 en 2022 (zie tabel 3.2). In 2017 zijn de meeste evenementen opgenomen, namelijk acht evenementen (21%). Daarna volgen 2018 met zeven evenementen (18%) en 2019 met vijf evenementen (13%). In 2012, 2013 en 2015 zijn telkens vier evenementen opgenomen (10%). In 2011 en 2016 gaat het om twee evenementen per jaar (5%). De jaren 2010, 2020 en 2022 zijn elk met één evenement vertegenwoordigd.

Tabel 3.2 Evenementen naar jaar van organisatie

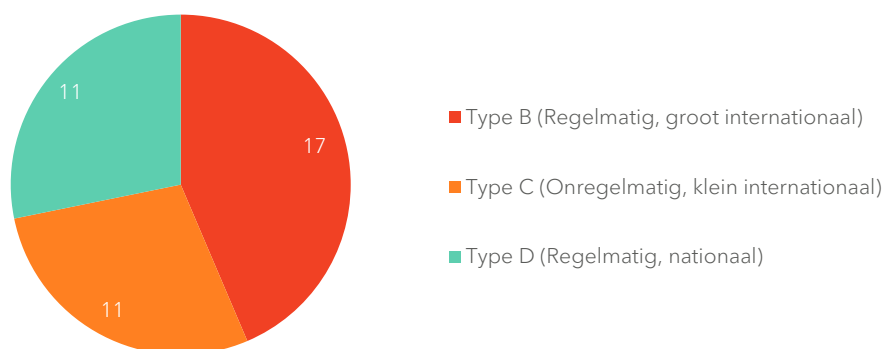
	Aantal	Percentage
2010	1	2%
2011	2	5%
2012	4	10%
2013	4	10%
2015	4	10%
2016	2	5%
2017	8	21%
2018	7	18%
2019	5	13%
2020	1	3%
2022	1	3%
Totaal	39	100%

3.3. Omvang

De evenementen zijn ingedeeld naar omvang en karakter van het evenement, gebaseerd op de typologie van Gratton, Dobson en Shibli (2000). Hierbij is onderscheid gemaakt tussen type A, B, C en D. In deze analyse zijn geen evenementen opgenomen die als type A zijn ingedeeld. Type A verwijst naar internationale evenementen met veel economische activiteit en media-aandacht, zoals de Olympische Spelen en het WK voetbal.

Van de onderzochte evenementen vallen er 17 onder type B. Dit zijn grote internationale evenementen met een terugkerend karakter. Daarnaast vallen 11 evenementen onder type C. Dit zijn kleinere internationale evenementen met een onregelmatig karakter. De overige 11 evenementen vallen onder type D. Dit zijn terugkerende evenementen met voornamelijk een nationale focus (zie figuur 3.1).

Figuur 3.1 Evenementen naar indeling van Gratton

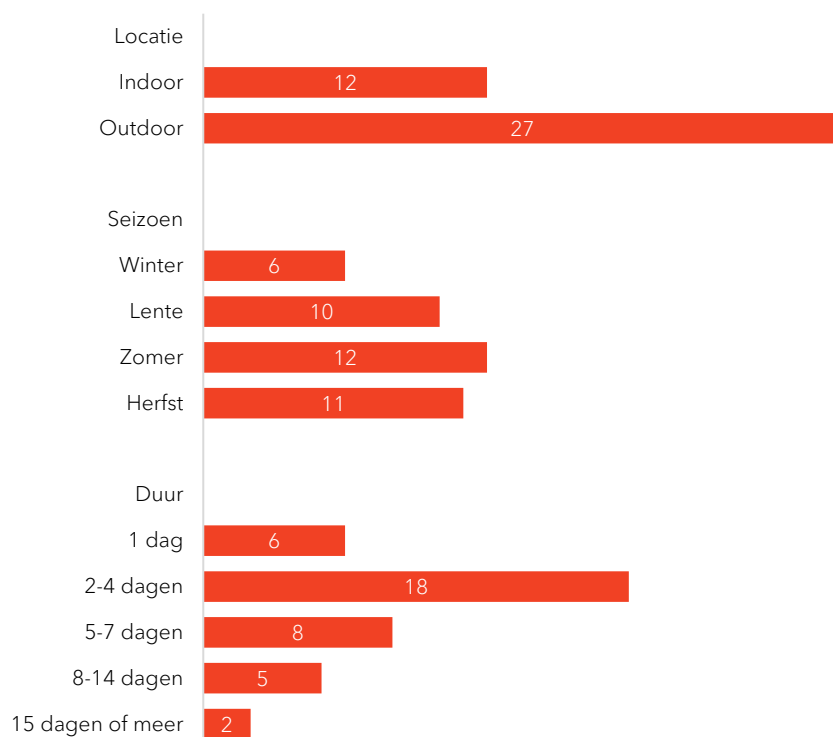
3.4. Overige kenmerken

Naast type sport, jaar van organisatie en omvang zijn de evenementen ingedeeld naar locatie, seizoen en duur (zie figuur 3.2). Van de 39 onderzochte evenementen vonden er 27 buiten plaats (69%) en 12 binnen (31%).

De evenementen zijn verspreid over de verschillende seizoenen. Zes evenementen vonden plaats in de winter (15%), tien in de lente (26%), twaalf in de zomer (31%) en elf in de herfst (28%).

Naar duur gaat het om zes dagevenementen (15%) en 33 meerdaagse evenementen (85%) waarvan 18 evenementen tussen de 2 en 4 dagen duurden.

Figuur 3.2 Evenementen naar locatie, seizoen en duur

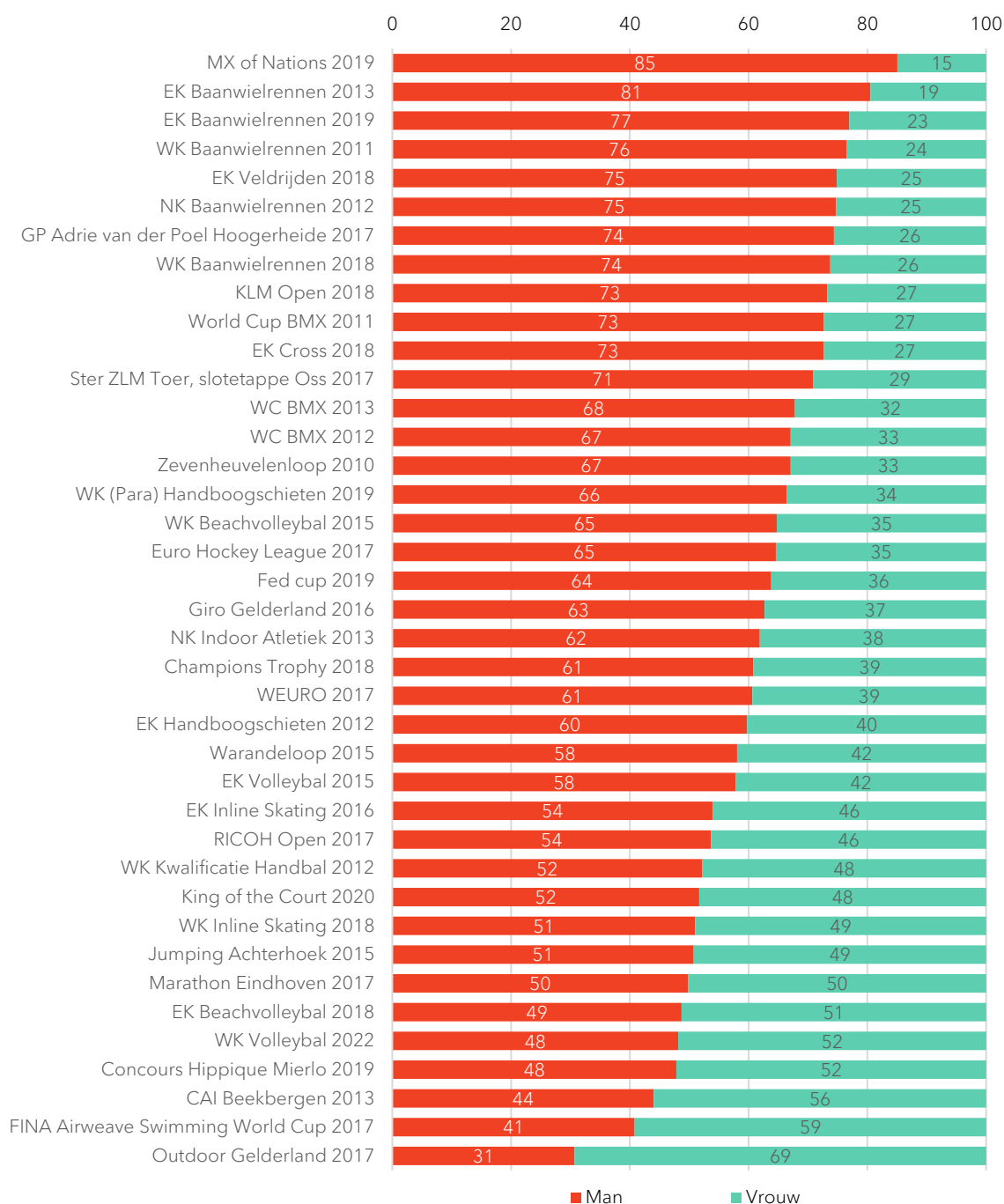
4. Profiel bezoekers

In dit hoofdstuk wordt het profiel van de bezoekers van de onderzochte sportevenementen beschreven. Daarbij wordt gekeken naar geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en herkomst van bezoekers.

4.1. Geslacht

Bij de meeste onderzochte sportevenementen bestaat het publiek voor een groter deel uit mannen dan uit vrouwen. Gemiddeld bestaat het publiek van de onderzochte evenementen voor 62 procent uit mannen en voor 38 procent uit vrouwen. Het aandeel mannen loopt uiteen van 85 procent bij MX of Nations 2019 tot 31 procent bij Outdoor Gelderland 2017 (zie figuur 4.1).

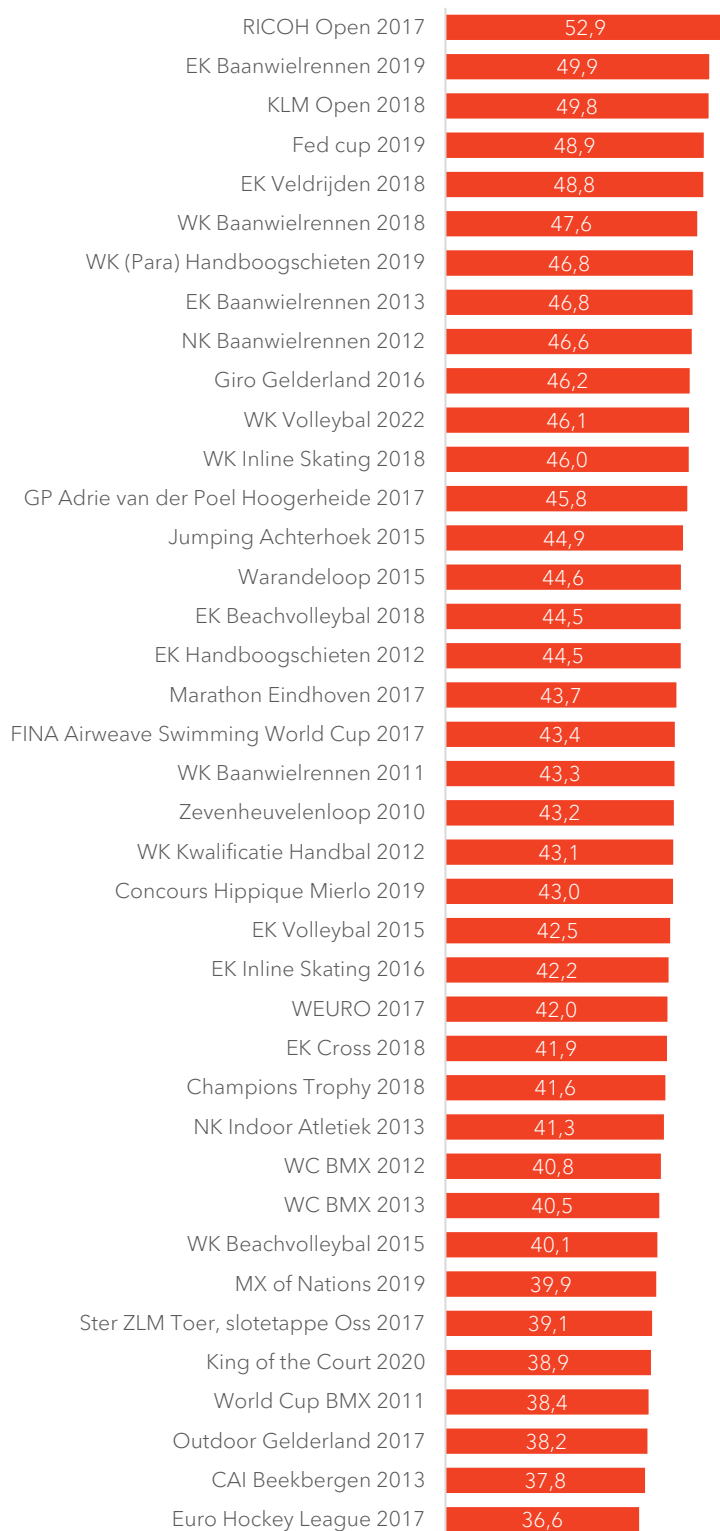
Figuur 4.1 Percentage mannelijke en vrouwelijke bezoekers naar evenement

4.2. Leeftijd

Gemiddeld zijn bezoekers van de onderzochte sportevenementen 43,6 jaar oud. De gemiddelde leeftijd loopt uiteen van 52,9 jaar bij RICOH Open 2017 tot 36,6 jaar bij Euro Hockey League 2017 (zie figuur 4.2)

Figuur 4.2 Gemiddelde leeftijd naar evenement

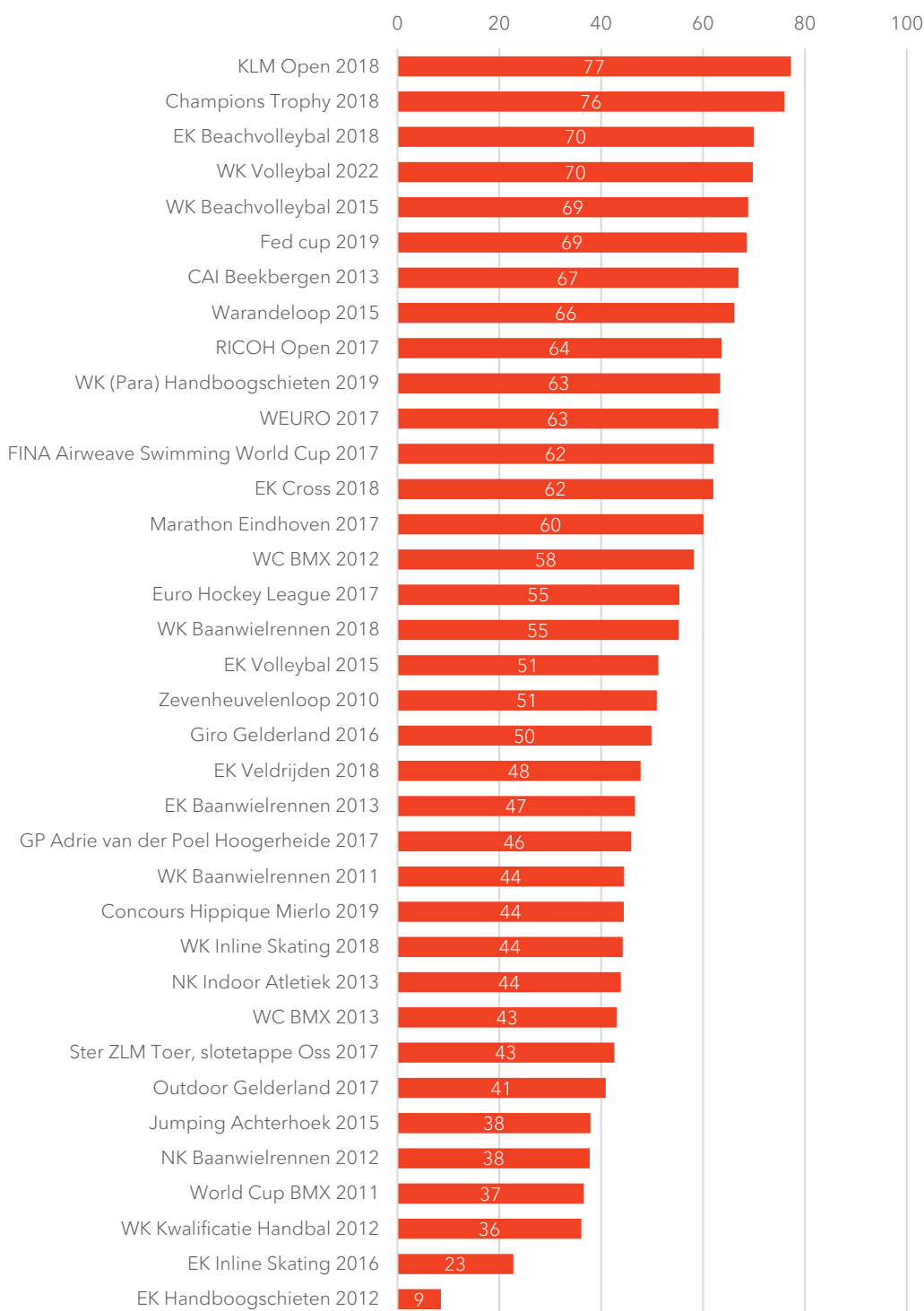

4.3. Opleiding

Om verschillen in opleidingsprofiel tussen evenementen compact weer te geven, wordt gekeken naar het aandeel bezoekers met een hbo- of wo-opleiding.

Gemiddeld heeft 52 procent van de bezoekers van de onderzochte evenementen een hbo- of wo-opleiding. Dit aandeel loopt uiteen van 77 procent bij KLM Open 2018 tot 9 procent bij EK Handboogschieten 2012 (zie figuur 4.3).

Figuur 4.3 Percentage bezoekers met een hbo- of wo-opleiding naar evenement

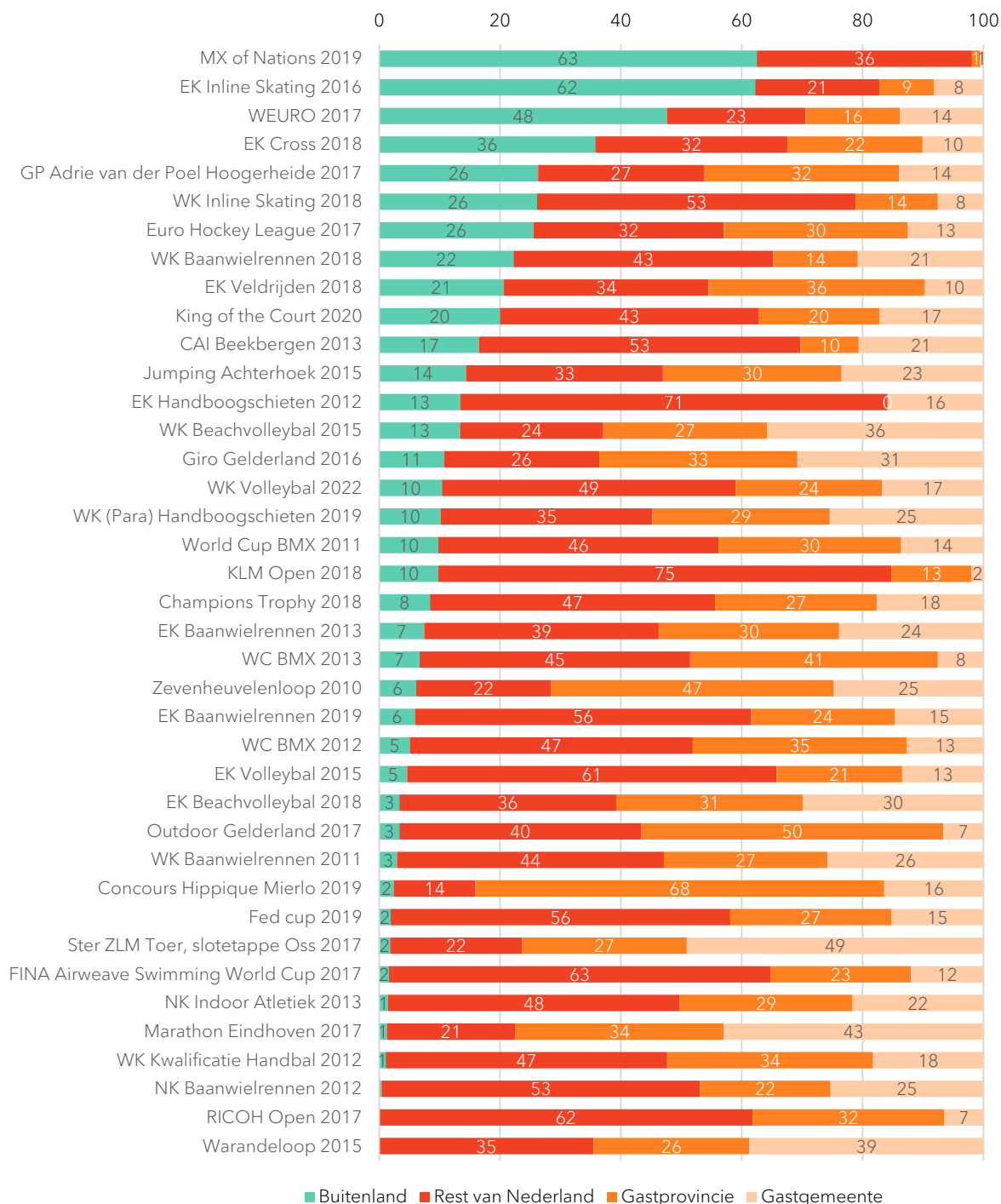

4.4. Herkomst

Bij de herkomst van bezoekers is onderscheid gemaakt tussen bezoekers uit de gemeente waar het evenement plaatsvond (gastgemeente), bezoekers uit de provincie waar het evenement plaatsvond (gastprovincie), bezoekers uit de rest van Nederland en bezoekers uit het buitenland.

Gemiddeld komt 13 procent van de bezoekers uit het buitenland, 41 procent uit de rest van Nederland, 27 procent uit de gastprovincie en 19 procent uit de gastgemeente. Het aandeel buitenlandse bezoekers loopt uiteen van 63 procent bij MX of Nations 2019 tot 0 procent bij NK Baanwielrennen 2012, RICOH Open 2017 en Warandeloop 2015 (zie figuur 4.4).

Figuur 4.4 Percentage naar herkomst van bezoekers en evenement

5. Dagbestedingen

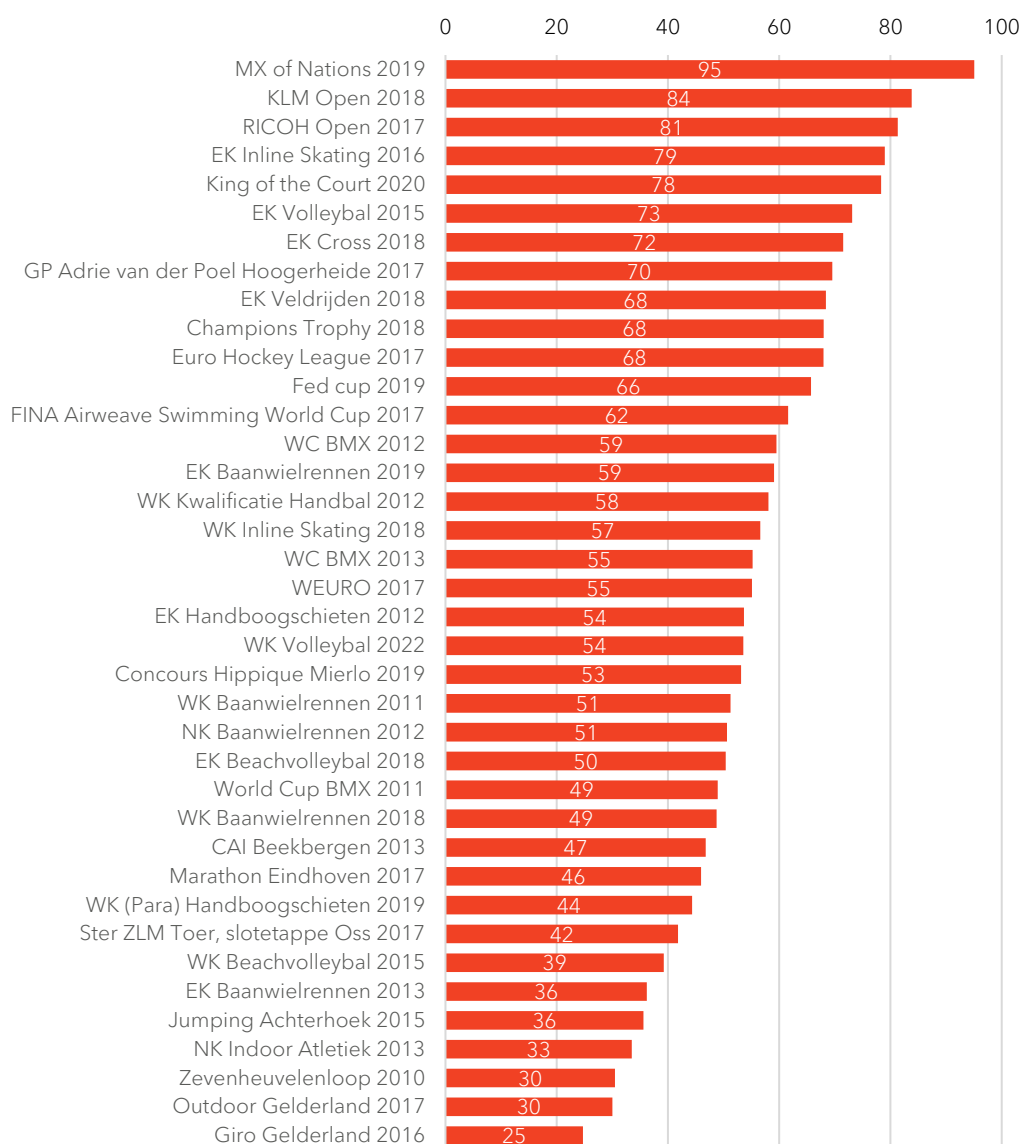
In dit hoofdstuk wordt gekeken naar de dagbestedingen van bezoekers van de onderzochte sportevenementen. Bij de bestedingen is steeds gevraagd naar de uitgaven op één dag van het evenement. Bij meerdaagse evenementen gaat het om de meest recente bezoekdag of de dag waarop de bezoeker is bevraagd. Eerst wordt ingegaan op het aandeel additionele bezoekers. Daarna wordt beschreven voor wie de uitgaven zijn gedaan en wat bezoekers gemiddeld per persoon per dag uitgeven.

5.1. Additionele bezoekers

Additionele bezoekers zijn bezoekers die naar eigen zeggen zonder het evenement niet naar de gemeente of regio zouden zijn gekomen. Bij het berekenen van economische impact wordt vaak specifiek gekeken naar deze groep, omdat hun uitgaven direct samenhangen met het evenement en zorgen voor extra bestedingen in de gastgemeente of regio.

Gemiddeld bestaat 57 procent van de bezoekers van de onderzochte evenementen uit additionele bezoekers. Het aandeel additionele bezoekers loopt uiteen van 95 procent bij MX of Nations 2019 tot 25 procent bij Giro Gelderland 2016 (zie figuur 5.1).

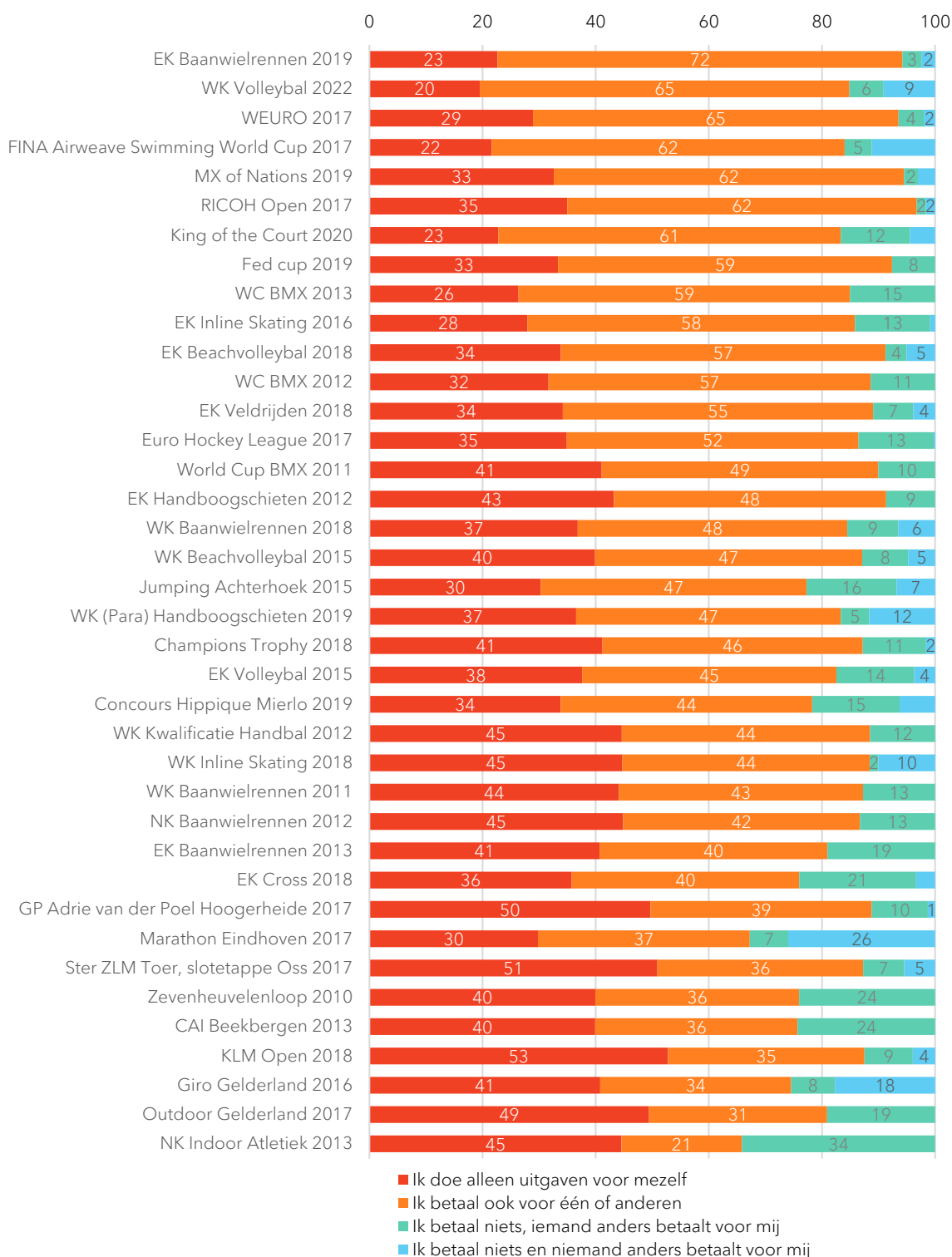
Figuur 5.1 Percentage additionele bezoekers naar evenement

5.2. Voor wie zijn uitgaven gedaan

Gemiddeld doet 37 procent van de bezoekers alleen uitgaven voor zichzelf op een dag van het evenement. Daarnaast betaalt 48 procent ook voor één of meerdere anderen. 11 procent betaalt zelf niets, omdat iemand anders betaalt of omdat er geen uitgaven zijn gedaan (4%). Bij twee derde van de onderzochte evenementen betaalt een groter deel van de bezoekers ook voor anderen dan uitsluitend voor zichzelf (zie figuur 5.2).

Figuur 5.2 Percentage bezoekers die uitgaven voor zichzelf deden en voor anderen op de dag van het evenement, naar evenement

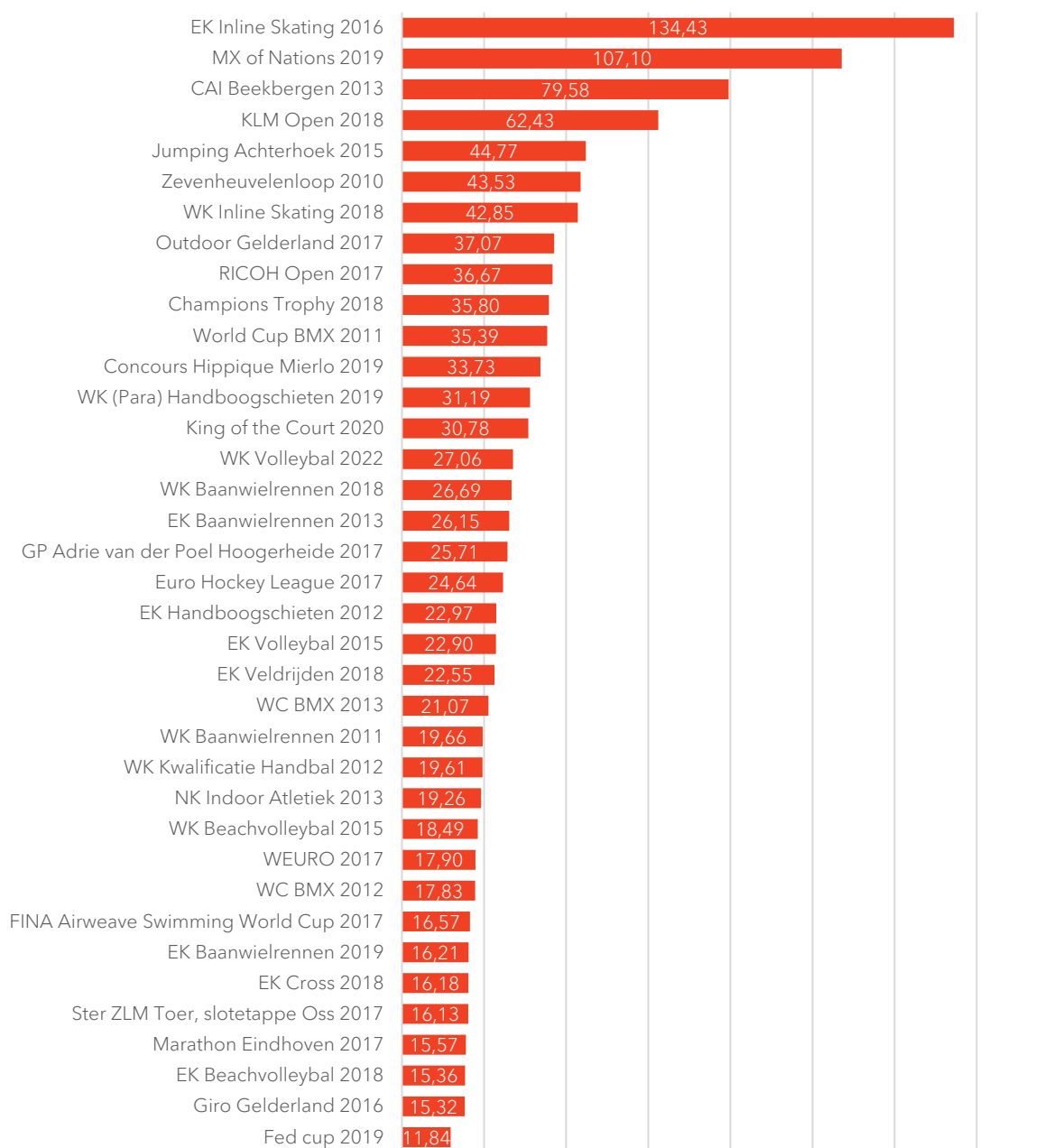

5.3. Gemiddelde dagbesteding

De gemiddelde dagbesteding is berekend op basis van de totale uitgaven op de dag van het evenement, gedeeld door het aantal personen waarvoor deze uitgaven zijn gedaan. Per evenement kon de uitvraag naar type bestedingen verschillen. Het gaat bijvoorbeeld om uitgaven aan eten en drinken, vervoer, winkelen en andere bestedingen op of buiten het evenemententerrein. Waar mogelijk is de entreeprijs buiten het totaalbedrag gelaten. Nul euro is alleen meegenomen wanneer bezoekers daadwerkelijk nul euro hebben ingevuld of hebben aangegeven dat zij zelf niets betaalden. De kosten van een eventuele overnachting zijn niet in de dagbesteding opgenomen.

Gemiddeld geven bezoekers van de onderzochte sportevenementen 32,8 euro per persoon per dag uit. De gemiddelde dagbesteding loopt uiteen van 134,4 euro bij EK Inline Skating 2016 tot 11,8 euro bij Fed Cup 2019 (zie figuur 5.3).

Figuur 5.3 Gemiddelde uitgaven per persoon per dag naar evenement

6. Overnachtingen

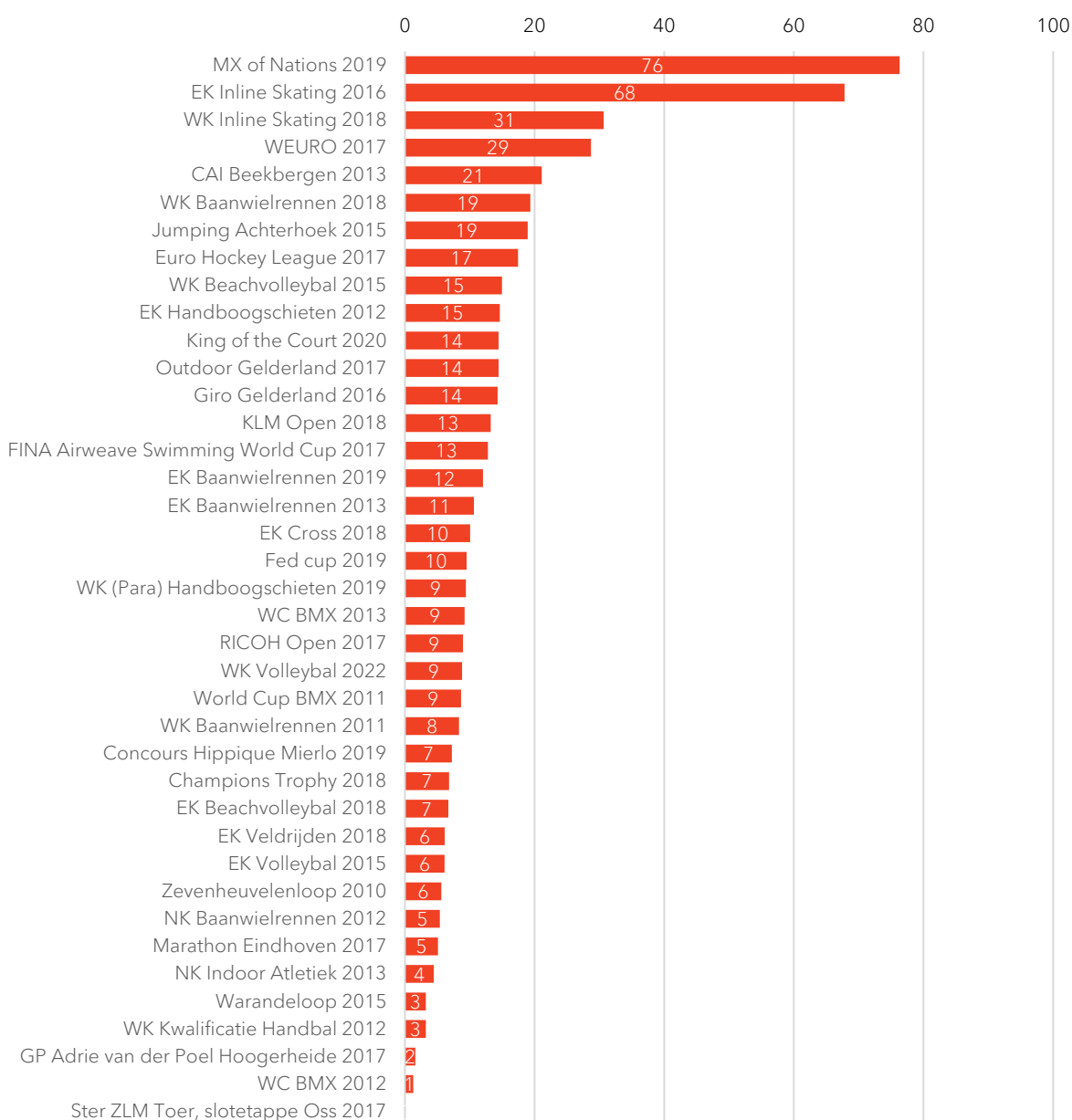
In dit hoofdstuk wordt gekeken naar het overnachtingsgedrag van bezoekers van de onderzochte sportevenementen. Daarbij wordt eerst ingegaan op het aandeel bezoekers dat één of meer nachten overnachtte in verband met het evenement. Vervolgens wordt gekeken naar de locatie van de overnachting, het gemiddeld aantal overnachtingen en de gemiddelde overnachtingsprijs per persoon per nacht.

6.1. Overnachters

Bij overnachtingen gaat het om bezoekers die één of meer nachten overnachtten ergens anders dan thuis in verband met het bezoek aan het evenement.

Gemiddeld bleef 14 procent van de bezoekers van de onderzochte evenementen overnachten. Het aandeel overnachters loopt uiteen van 76 procent bij MX of Nations 2019 tot 0 procent bij Ster ZLM Toer, slotetappe Oss 2017 (zie figuur 6.1).

Figuur 6.1 Percentage overnachters naar evenement

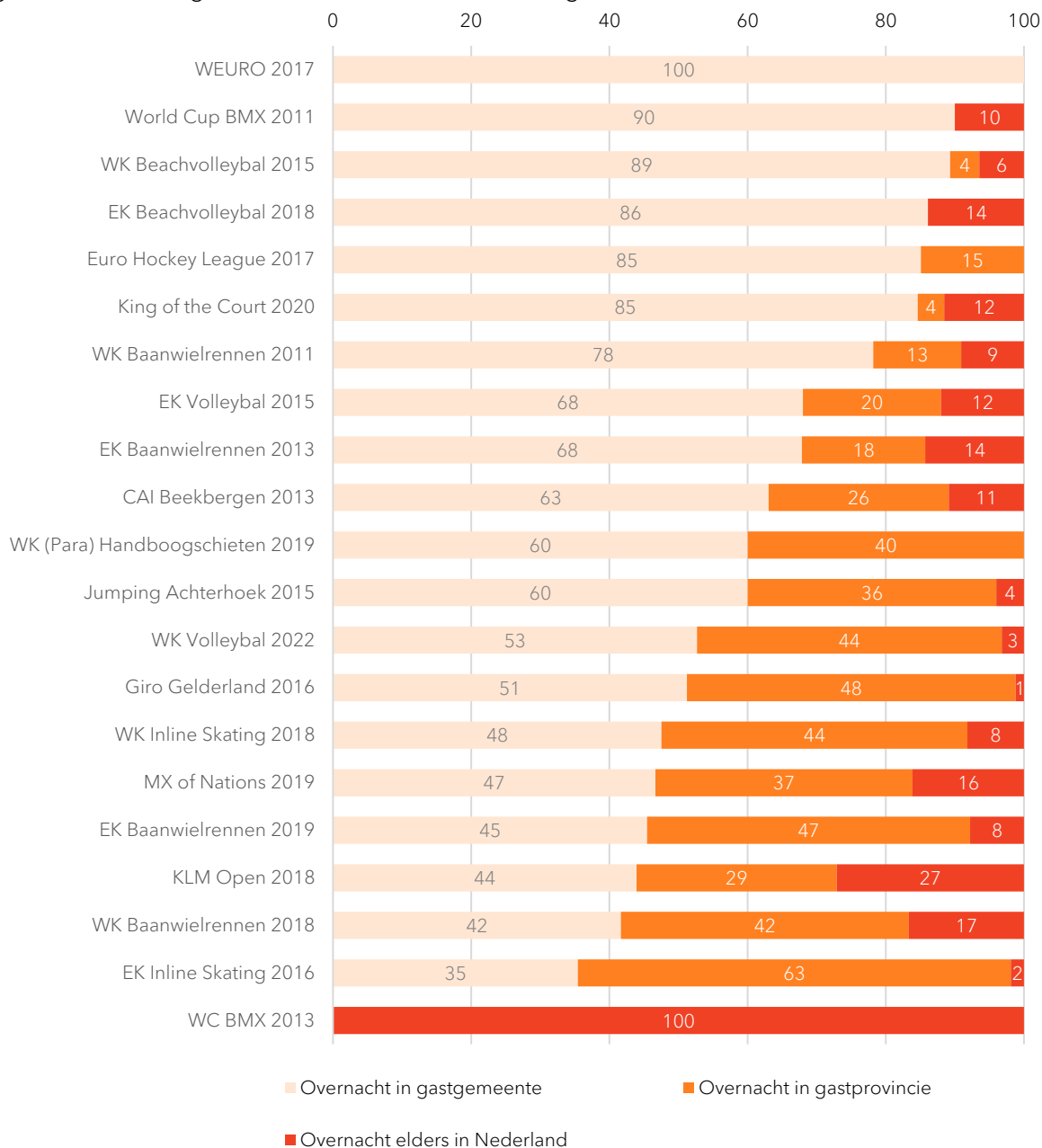

6.2. Locatie overnachting

Aan bezoekers die overnachtten¹ is gevraagd of de overnachting plaatsvond in de gemeente waar het evenement plaatsvond, elders in de provincie waar het evenement plaatsvond of elders in Nederland.

Gemiddeld vindt het grootste deel van de overnachtingen (62%) plaats in de gemeente waar het evenement plaatsvond, 25 procent elders in de provincie en 13 procent elders in Nederland. Het aandeel bezoekers dat overnacht in de gemeente waar het evenement plaatsvond, loopt uiteen van 100 procent bij WEURO 2017 tot 35 procent bij EK Inline Skating 2016 (zie figuur 6.2).

Figuur 6.2 Percentage overnachters naar overnachtingslocatie en evenement

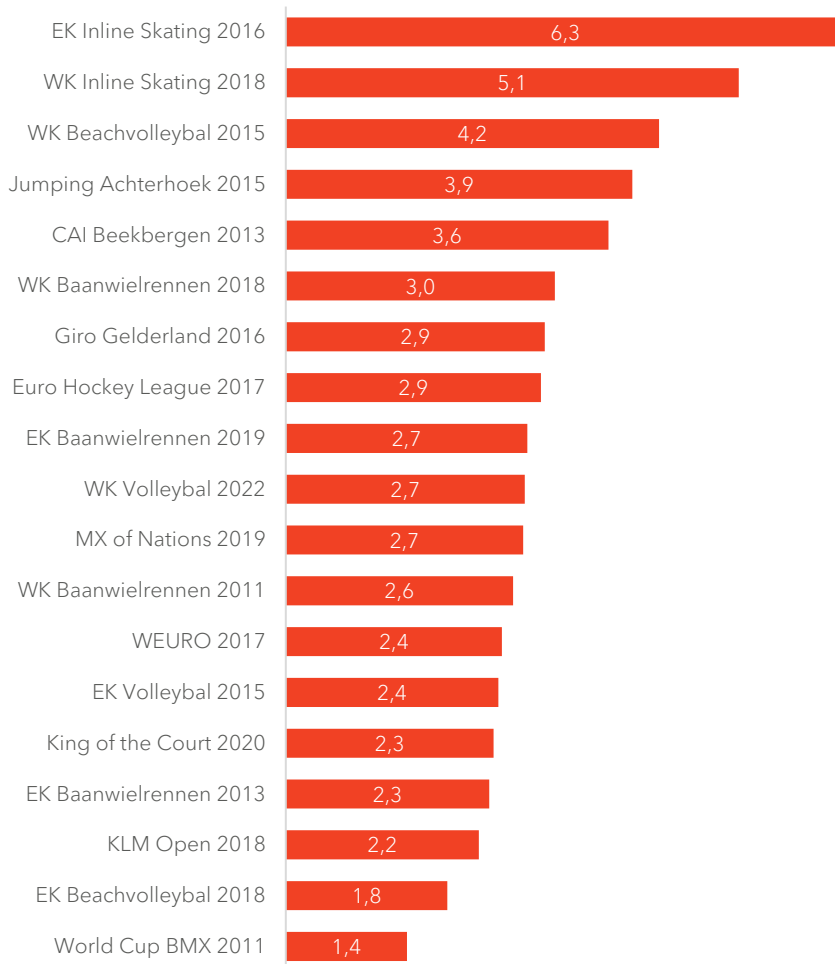

¹ In de rest van het hoofdstuk zijn alleen evenementen meegenomen waarbij minimaal twintig respondenten aangaven te hebben overnacht in verband met het evenement. Voor een nadere toelichting op deze keuze wordt verwezen naar de methode.

6.3. Aantal overnachtingen

Gemiddeld verblijven overnachtende bezoekers drie nachten in verband met het evenement. Het gemiddeld aantal overnachtingen loopt uiteen van één nacht bij World Cup BMX 2011 tot 6 nachten bij EK Inline Skating 2016 (zie figuur 6.3).

Figuur 6.3 Gemiddeld aantal overnachtingen naar evenement

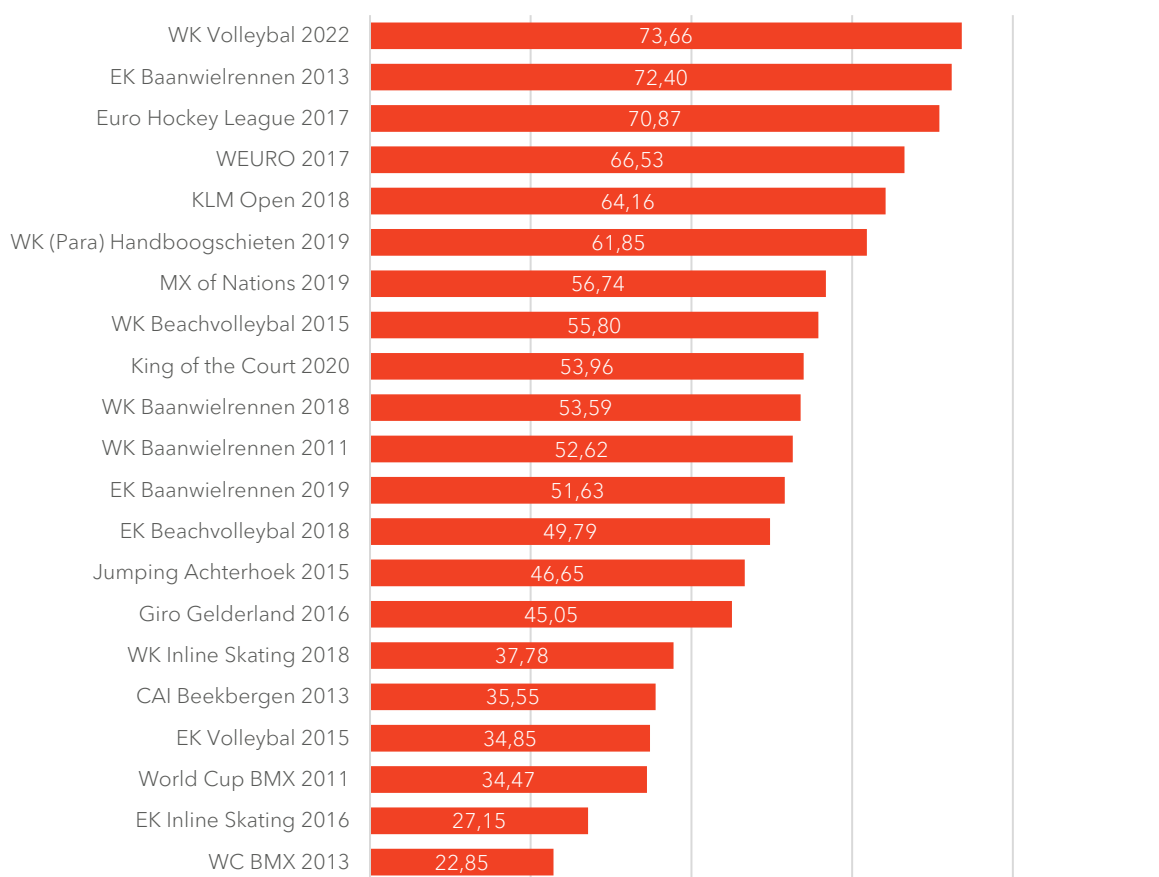

6.4. Gemiddelde overnachtingsprijs

De gemiddelde overnachtingsprijs is berekend op basis van de totale prijs van de overnachting, het aantal overnachtingen en het aantal personen waarvoor de overnachting is betaald. Daarmee is de prijs omgerekend naar een bedrag per persoon per nacht, zodat de uitkomsten tussen evenementen beter vergelijkbaar zijn. Het type accommodatie, zoals hotel, bungalow of Airbnb, blijft buiten beschouwing, omdat dit niet bij alle evenementen op dezelfde manier is uitgevraagd.

Gemiddeld bedraagt de overnachtingsprijs 50,8 euro per persoon per nacht. De gemiddelde overnachtingsprijs loopt uiteen van 22,8 euro bij WC BMX 2013 tot 73,7 euro bij WK Volleybal 2022 (zie figuur 6.4).

Figuur 6.4 Gemiddelde overnachtingsprijs per persoon per nacht naar evenement

7. Hoogte van de dagbesteding

In hoofdstuk 5 is de gemiddelde dagbesteding van bezoekers beschreven. In dit hoofdstuk wordt onderzocht welke kenmerken van bezoekers en evenementen samenhangen met verschillen in dagbesteding.

Omdat een klein deel van de bezoekers zeer hoge bedragen rapporteerde, zijn de statistische toetsen uitgevoerd op een getransformeerde uitgavenmaat. Hierdoor wegen uitschieters minder zwaar mee. In de tabellen worden de oorspronkelijke bedragen in euro's weergegeven, zodat de uitkomsten direct te interpreteren zijn.

7.1. Beschrijvende verschillen

De gemiddelde dagbesteding neemt toe naarmate bezoekers van verder weg komen. Bezoekers uit de gastgemeente besteden gemiddeld €14,71 per persoon per dag (tabel 7.1). Onder buitenlandse bezoekers ligt dit gemiddelde op €74,29. De verschillen naar herkomst zijn significant.

Ook tussen overnachters en niet-overnachters bestaat een duidelijk verschil. Overnachters besteden gemiddeld €86,12 per persoon per dag, tegenover €22,61 onder bezoekers die niet overnachten.

De gemiddelde dagbesteding verschilt ook naar eventduur. De hoogste gemiddelden worden gevonden bij evenementen van twee tot en met vier dagen en vijf tot en met zeven dagen. Bij evenementen van acht dagen of langer liggen de gemiddelde uitgaven lager. Een langere eventduur gaat daarmee niet automatisch samen met een hogere dagbesteding.

Tabel 7.1 Gemiddelde dagbesteding per persoon per dag naar herkomst, overnachten en eventduur

Kenmerk	Categorie	n	Gemiddelde dagbesteding	Significantie
Herkomst	Gastgemeente	1.995	€ 14,71	< 0,001
	Gastprovincie	2.695	€ 21,98	
	Rest van Nederland	3.977	€ 31,85	
	Buitenland	1.538	€ 74,29	
Overnachten	Niet overnacht	8.689	€ 22,61	< 0,001
	Wel overnacht	1.565	€ 86,12	
Eventduur	1 dag	816	€ 26,23	< 0,001
	2 t/m 4 dagen	4.236	€ 41,76	
	5 t/m 7 dagen	1.161	€ 35,63	
	8 t/m 14 dagen	2.659	€ 21,49	
	15 dagen of langer	1.400	€ 24,81	

Noot. De tabel toont de ongecorrigeerde gemiddelden in euro's. De significantietoetsen zijn uitgevoerd op de getransformeerde dagbesteding. De p-waarde is eenmaal per kenmerk weergegeven en geeft aan of de categorieën binnen het betreffende kenmerk van elkaar verschillen.

Daarnaast blijken ook enkele achtergrondkenmerken van bezoekers samen te hangen met de dagbesteding. Vrouwen besteden gemiddeld minder per persoon per dag dan mannen. Ook bezoekers van 65 jaar en ouder besteden gemiddeld minder dan bezoekers tot en met 34 jaar. Voor opleidingsniveau werd, na correctie voor de overige kenmerken, geen significant verband gevonden.

7.2. Verklarende analyse

De bezoekers in de dataset zijn afkomstig uit verschillende evenementen. Bezoekers van hetzelfde evenement kunnen meer op elkaar lijken dan bezoekers van andere evenementen. Daarom is een multilevelanalyse uitgevoerd, waarmee rekening wordt gehouden met verschillen tussen bezoekers én tussen evenementen.

Uit het eerste model blijkt dat 14,6 procent van de verschillen in dagbesteding samenhangt met het evenement dat iemand bezoekt. De overige verschillen liggen op bezoekersniveau. Dit bevestigt dat het nodig is om in de analyse rekening te houden met verschillen tussen evenementen.

In model 1 zijn achtergrondkenmerken van bezoekers, overnachten, de uitgavenrol en het jaar van organisatie opgenomen. In model 2 zijn daar Gratton-type, locatie en eventduur aan toegevoegd. Tabel 7.2 toont de uitkomsten van beide modellen. Een positieve B-coëfficiënt wijst op een hogere dagbesteding dan in de referentiegroep; een negatieve B-coëfficiënt op een lagere dagbesteding.

Tabel 7.2 Multilevelanalyse van de dagbesteding per persoon per dag

Variabele	Model 1		Model 2	
	B	p	B	p
Leeftijd 35 t/m 49 jaar	0,008	0,755	0,008	0,755
Leeftijd 50 t/m 64 jaar	-0,017	0,547	-0,016	0,555
Leeftijd 65 jaar en ouder	-0,103	0,009	-0,103	0,009
Vrouw	-0,075	0,001	-0,075	0,001
Opleiding midden	0,022	0,520	0,021	0,524
Opleiding hoog	0,039	0,164	0,039	0,161
Gastprovincie	0,227	< 0,001	0,227	< 0,001
Rest van Nederland	0,371	< 0,001	0,371	< 0,001
Buitenland	0,605	< 0,001	0,605	< 0,001
Overnachten	0,505	< 0,001	0,505	< 0,001
Uitgaven voor zichzelf en anderen	0,108	< 0,001	0,108	< 0,001
Jaar organisatie	-0,030	0,219	-0,018	0,483
Gratton-type B			-0,017	0,927
Gratton-type C			-0,080	0,685
Outdoor evenement			0,245	0,125
Eventduur 2 t/m 4 dagen			0,066	0,756
Eventduur 5 t/m 7 dagen			0,157	0,530
Eventduur 8 t/m 14 dagen			-0,083	0,749
Eventduur 15 dagen of langer			-0,200	0,576

Noot. De afhankelijke variabele is de getransformeerde dagbesteding. Referentiegroepen: t/m 34 jaar; man; laag opleidingsniveau; gastgemeente; niet overnachten; alleen uitgaven voor zichzelf; Gratton-type D; indoor evenement; eventduur van één dag. ¹ De categorieën 'iemand anders betaalt' en 'niemand betaalt' zijn als controlevariabelen opgenomen. Volledige standaardfouten en 95%-betrouwbaarheidsintervallen staan in bijlage 2.

Herkomst en overnachten hangen in beide modellen significant samen met dagbesteding. Vergeleken met bezoekers uit de gastgemeente besteden bezoekers uit de gastprovincie, de rest van Nederland en het

buitenland meer. Het verschil is het grootst bij buitenlandse bezoekers. Overnachters hebben een hogere dagbesteding dan niet-overnachters. De overnachtingskosten zijn hierbij buiten beschouwing gelaten. Overnachters geven dus ook gedurende de bezoekdag meer uit.

Bezoekers die naast zichzelf ook voor anderen betalen, besteden per persoon meer dan bezoekers die uitsluitend voor zichzelf betalen. De uitgaven zijn hierbij al gedeeld door het aantal personen waarvoor is betaald. Het verschil komt dus niet alleen doordat deze bezoekers voor een grotere groep afrekenen. Vrouwen besteden gemiddeld minder dan mannen. Ook bezoekers van 65 jaar en ouder besteden minder dan bezoekers tot en met 34 jaar. Voor de overige leeftijdsgroepen en opleidingsniveau worden geen significante verschillen gevonden.

Het jaar van organisatie hangt niet significant samen met de dagbesteding.

De evenementkenmerken die in model 2 zijn toegevoegd, zijn niet significant. Wanneer rekening wordt gehouden met verschillen tussen specifieke evenementen, worden geen aanvullende verbanden gevonden voor Gratton-type, indoor of outdoor en eventduur. De toevoeging van deze kenmerken verbetert het model niet. Model 1 is daarom het best passende model. De volledige modelvergelijking staat in bijlage 2.

8. Kans op overnachten

In hoofdstuk 6 is beschreven welk deel van de bezoekers in verband met het evenement bleef overnachten. In dit hoofdstuk wordt onderzocht welke kenmerken van bezoekers en evenementen samenhangen met de kans op overnachten.

Eerst worden de verschillen tussen bezoekersgroepen en typen evenementen beschrijvend weergegeven. Vervolgens is met een logistische regressieanalyse onderzocht welke kenmerken samenhangen met de kans op overnachten wanneer de verschillende kenmerken gelijktijdig in de analyse worden opgenomen.

8.1. Beschrijvende verschillen

De kans op overnachten neemt sterk toe naarmate bezoekers van verder weg komen. Van de bezoekers uit de gastgemeente blijft 1,1 procent overnachten. Onder bezoekers uit de gastprovincie bedraagt dit aandeel 2,5 procent en onder bezoekers uit de rest van Nederland 13,8 procent. Van de buitenlandse bezoekers blijft 59,5 procent overnachten. De verschillen naar herkomst zijn significant.

Ook naar eventduur bestaan duidelijke verschillen. Van de bezoekers van een eendaags evenement blijft 4,7 procent overnachten. Bij evenementen van twee tot en met vier dagen bedraagt dit aandeel 16,9 procent en bij evenementen van vijf tot en met zeven dagen 17,8 procent. Bij evenementen van acht tot en met veertien dagen blijft 13,5 procent overnachten. Het hoogste aandeel wordt gevonden bij evenementen van vijftien dagen of langer, waar 20,5 procent van de bezoekers overnacht.

Daarnaast verschilt het aandeel overnachters tussen indoor- en outdoor-evenementen. Bij indoor-evenementen blijft 9,4 procent van de bezoekers overnachten, tegenover 18,2 procent bij outdoor-evenementen.

Tabel 8.1 Aandeel overnachters naar herkomst, eventduur en locatie van het evenement

Kenmerk	Categorie	n	Percentage overnacht	Significantie
Herkomst	Gastgemeente	3.290	1,1%	< 0,001
	Gastprovincie	4.052	2,5%	
	Rest van Nederland	6.015	13,8%	
	Buitenland	2.640	59,5%	
Eventduur	1 dag	1.162	4,7%	< 0,001
	2 t/m 4 dagen	5.908	16,9%	
	5 t/m 7 dagen	2.286	17,8%	
	8 t/m 14 dagen	4.173	13,5%	
	15 dagen of langer	2.554	20,5%	
Locatie	Indoor	4.391	9,4%	< 0,001
	Outdoor	11.692	18,2%	

Noot. De tabel toont de ongecorrigeerde percentages. De p-waarde is eenmaal per kenmerk weergegeven en geeft aan of de categorieën binnen het betreffende kenmerk van elkaar verschillen.

Ook naar leeftijd en opleidingsniveau worden verschillen gevonden. Van de bezoekers tot en met 34 jaar blijft 16,5 procent overnachten en onder bezoekers van 35 tot en met 49 jaar is dit 16,9 procent. Onder bezoekers van 50 tot en met 64 jaar bedraagt het aandeel 15,2 procent en onder bezoekers van 65 jaar en ouder 12,0 procent. De verschillen naar leeftijd zijn significant, maar klein.

Naar opleidingsniveau loopt het aandeel overnachters uiteen van 10,9 procent onder bezoekers met een mbo- of hbo-opleiding tot 20,6 procent onder bezoekers met een wo-opleiding. Voor geslacht wordt geen significant verschil gevonden.

Naar type evenement blijft 17,5 procent van de bezoekers van type B-evenementen overnachten. Bij type C-evenementen bedraagt dit aandeel 14,3 procent en bij type D-evenementen 9,2 procent. Ook deze verschillen zijn significant.

8.2. Verklarende analyse

Om te onderzoeken welke kenmerken samenhangen met de kans op overnachten is een logistische regressieanalyse uitgevoerd. Bij deze analyse wordt rekening gehouden met meerdere bezoekers- en evenementkenmerken tegelijkertijd.

In model 1 zijn leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, herkomst en het jaar van organisatie opgenomen. In model 2 zijn daar Gratton-type, locatie en eventduur aan toegevoegd. Tabel 8.2 toont de uitkomsten van beide modellen. Een positieve B-coëfficiënt wijst op een grotere kans op overnachten dan in de referentiegroep; een negatieve B-coëfficiënt op een kleinere kans.

Tabel 8.2 Logistische regressieanalyse van de kans op overnachten

Variabele	Model 1		Model 2	
	B	p	B	p
Leeftijd 35 t/m 49 jaar	0,045	0,540	0,086	0,249
Leeftijd 50 t/m 64 jaar	0,075	0,336	0,091	0,250
Leeftijd 65 jaar en ouder	0,425	< 0,001	0,457	< 0,001
Vrouw	0,130	0,031	0,108	0,076
Opleiding midden	-0,047	0,620	-0,045	0,639
Opleiding hoog	0,104	0,162	0,105	0,168
Gastprovincie	0,858	< 0,001	0,887	< 0,001
Rest van Nederland	2,552	< 0,001	2,607	< 0,001
Buitenland	4,888	< 0,001	4,882	< 0,001
Jaar organisatie	-0,047	< 0,001	-0,018	0,198
Gratton-type B			-0,522	< 0,001
Gratton-type C			-0,618	< 0,001
Outdoor evenement			0,545	< 0,001
Eventduur 2 t/m 4 dagen			1,050	< 0,001
Eventduur 5 t/m 7 dagen			1,874	< 0,001
Eventduur 8 t/m 14 dagen			1,379	< 0,001
Eventduur 15 dagen of langer			1,141	< 0,001

Noot. Referentiegroepen: t/m 34 jaar; man; laag opleidingsniveau; gastgemeente; Gratton-type D; indoor evenement; eventduur van één dag. De volledige standaardfouten, odds ratio's en 95%-betrouwbaarheidsintervallen staan in bijlage 3.

Herkomst hangt in beide modellen sterk samen met de kans op overnachten. Vergeleken met bezoekers uit de gastgemeente is de kans op overnachten groter voor bezoekers uit de gastprovincie en aanzienlijk

groter voor bezoekers uit de rest van Nederland. Het verschil is het grootst voor buitenlandse bezoekers. Wanneer rekening wordt gehouden met andere bezoekers- en evenementkenmerken, blijft herkomst sterk samenhangen met de kans op overnachten.

Leeftijd hangt eveneens deels samen met de kans op overnachten. Bezoekers van 65 jaar en ouder hebben in model 2 een grotere kans om te overnachten dan bezoekers tot en met 34 jaar. Voor bezoekers van 35 tot en met 49 jaar en bezoekers van 50 tot en met 64 jaar worden geen significante verschillen gevonden.

Voor geslacht verandert het beeld tussen de twee modellen. In model 1 hebben vrouwen een grotere kans om te overnachten dan mannen. Na toevoeging van de evenementkenmerken in model 2 is dit verschil niet langer significant. Voor opleidingsniveau wordt in beide modellen geen significant verband gevonden. Het jaar van organisatie hangt in model 2 evenmin significant samen met de kans op overnachten.

Naast bezoekerskenmerken hangen verschillende evenementkenmerken samen met de kans op overnachten. Bezoekers van outdoor-evenementen hebben een grotere kans om te overnachten dan bezoekers van indoor-evenementen. De eventduur speelt eveneens een rol. Vergeleken met bezoekers van eendaagse evenementen is de kans op overnachten groter bij alle categorieën meerdaagse evenementen. Het sterkste verschil wordt gevonden bij evenementen van vijf tot en met zeven dagen. Een langere eventduur gaat daarmee niet automatisch samen met een steeds grotere kans op overnachten.

Voor Gratton-type worden eveneens verschillen gevonden. Wanneer rekening wordt gehouden met de overige kenmerken, overnachten bezoekers van grote, terugkerende internationale evenementen (type B) en kleinere internationale evenementen met een onregelmatig karakter (type C) minder vaak dan bezoekers van terugkerende evenementen met voornamelijk een nationale focus (type D). Dit beeld verschilt van de percentages wanneer alleen naar het type evenement wordt gekeken. Dan ligt het aandeel overnachters juist hoger bij type B- en type C-evenementen. Dit verschil ontstaat doordat in de regressieanalyse rekening wordt gehouden met onder andere herkomst, locatie en eventduur.

De Nagelkerke R^2 neemt toe van 0,389 in model 1 naar 0,404 in model 2. Dit wijst op een beperkte verbetering van de verklaringskracht na toevoeging van de evenementkenmerken. Model 2 past daarmee beter bij de gegevens dan model 1 en wordt gebruikt voor de inhoudelijke interpretatie van de resultaten.

Als aanvullende controle is een model met afzonderlijke evenementdummy's geschat. In dit model blijven de verbanden met herkomst en de leeftijdscategorie 65 jaar en ouder grotendeels overeind. Het model bereikte echter niet volledig een stabiele oplossing, waarschijnlijk doordat bij enkele evenementen weinig of geen overnachters voorkwamen. De afzonderlijke evenementcoëfficiënten worden daarom niet inhoudelijk geïnterpreteerd.

9. Conclusie

Het doel van dit onderzoek was inzicht te geven in verschillen in de dagbesteding en de kans op overnachten van bezoekers aan Nederlandse sportevenementen en te onderzoeken in hoeverre bezoekers- en evenementkenmerken met deze verschillen samenhangen.

Grote verschillen in evenementen én publiek

De 39 onderzochte sportevenementen vormen een diverse groep van vijftien verschillende sporttakken. Het merendeel van de evenementen is meerdaags en vindt buiten plaats. Ook naar karakter bestaat variatie, met zowel grote internationale evenementen als kleinere internationale en nationale evenementen.

Ook de samenstelling van het publiek verschilt sterk tussen evenementen. Gemiddeld bestaat het publiek voor 62 procent uit mannen, is de gemiddelde leeftijd 43,6 jaar en heeft 52 procent een hbo- of wo-opleiding. Vooral in de herkomst van bezoekers zijn de verschillen groot. Gemiddeld komt 13 procent van de bezoekers uit het buitenland, maar dit aandeel varieert van vrijwel geen buitenlandse bezoekers bij sommige evenementen tot meer dan 60 procent bij andere evenementen. Ook het aandeel bezoekers uit de gastgemeente, gastprovincie en de rest van Nederland verschilt sterk tussen evenementen.

Bezoekers van verder weg besteden meer

Bezoekers die van verder weg komen, besteden gemiddeld meer per persoon per dag dan bezoekers uit de gastgemeente. Dit verschil blijft bestaan wanneer ook rekening wordt gehouden met andere bezoekers- en evenementkenmerken. Vooral buitenlandse bezoekers hebben een hogere dagbesteding.

Overnachten hangt tevens duidelijk samen met de dagbesteding. Bezoekers die in verband met het evenement overnachten, besteden gemiddeld meer per persoon per dag dan bezoekers die niet overnachten. De kosten van de overnachting zelf zijn hierbij niet meegerekend. Ook de uitgavenrol hangt samen met de dagbesteding. Bezoekers die voor zichzelf én anderen betalen, besteden per persoon meer dan bezoekers die alleen voor zichzelf betalen. Dit verschil blijft bestaan nadat de totale uitgaven zijn omgerekend naar een bedrag per persoon per dag.

Voor enkele achtergrondkenmerken worden kleinere verschillen gevonden. Vrouwen besteden gemiddeld minder dan mannen en bezoekers van 65 jaar en ouder besteden minder dan bezoekers tot en met 34 jaar. Voor opleidingsniveau wordt geen zelfstandig verband met de dagbesteding gevonden.

De onderzochte evenementen verschillen onderling in dagbesteding. Deze verschillen kunnen echter niet overtuigend worden verklaard door de algemene evenementkenmerken die in deze analyse zijn opgenomen. Gratton-type, indoor of outdoor en eventduur hangen in het multilevelmodel niet zelfstandig samen met de dagbesteding. Dit wijst erop dat de specifieke context van een evenement belangrijker kan zijn dan deze brede indelingen. Daarbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan kenmerken zoals het evenementenprogramma, het aanwezige horeca- en vrijetijdsaanbod, ticketprijzen en de verbinding met de stad of regio. Deze kenmerken waren niet of niet uniform beschikbaar en konden daarom niet in de huidige analyse worden meegenomen.

Herkomst en evenementkenmerken hangen samen met overnachten

Bij overnachten is herkomst ook het meest onderscheidende bezoekerskenmerk. Bezoekers uit de gastprovincie overnachten vaker dan bezoekers uit de gastgemeente. Dit verschil is nog aanzienlijk groter voor bezoekers uit de rest van Nederland en vooral voor buitenlandse bezoekers. De grote verschillen zijn deels logisch, omdat bezoekers die dichtbij wonen minder noodzaak hebben om te overnachten. De uitkomsten laten echter ook zien hoe sterk de geografische samenstelling van het publiek samenhangt met het aandeel overnachters.

Naast herkomst spelen bij de kans op overnachten ook evenementkenmerken een rol. Bezoekers van outdoor-evenementen overnachten vaker dan bezoekers van indoor-evenementen. Ook bij meerdaagse

evenementen is de kans op overnachten groter dan bij eendaagse evenementen. Het sterkste verband wordt gevonden bij evenementen van vijf tot en met zeven dagen. Een langere eventduur leidt echter niet automatisch tot een steeds grotere kans op overnachten; het verband verloopt niet lineair.

Na correctie voor herkomst, eventduur, locatie en bezoekerskenmerken overnachten bezoekers van grote, terugkerende internationale evenementen (type B) en kleinere internationale evenementen met een onregelmatig karakter (type C) minder vaak dan bezoekers van terugkerende evenementen met voornamelijk een nationale focus (type D). Dit beeld verschilt van de percentages wanneer alleen naar het type evenement wordt gekeken. Dan ligt het aandeel overnachters juist hoger bij de internationale evenementen. Dit betekent dat dit hogere aandeel mede samenhangt met andere kenmerken, zoals waar bezoekers vandaan komen en de duur en locatie van het evenement.

Van de achtergrondkenmerken hangt alleen de leeftijdsgroep van 65 jaar en ouder zelfstandig samen met de kans op overnachten. Bezoekers in deze leeftijdsgroep hebben, na correctie voor andere kenmerken, hogere kans op overnachten dan bezoekers tot en met 34 jaar. Voor geslacht en opleidingsniveau worden in het volledige model geen zelfstandige verbanden gevonden.

Geen eenvoudige formule voor bestedingen en overnachtingen

De hoogte van de dagbesteding en de kans op overnachten hangen niet met precies dezelfde kenmerken samen. Herkomst vormt de duidelijkste overeenkomst. Bezoekers die van verder weg komen, besteden gemiddeld meer per persoon per dag en overnachten ook vaker. Voor de dagbesteding spelen daarnaast vooral het al dan niet overnachten en de uitgavenrol een rol. Bij de kans op overnachten zijn juist ook de duur en de locatie van het evenement van belang.

Daarnaast blijkt dat algemene evenementkenmerken niet voor beide uitkomsten dezelfde betekenis hebben. Voor dagbesteding lijken verschillen tussen specifieke evenementen belangrijker dan brede indelingen zoals Gratton-type, indoor of outdoor en eventduur. Voor de kans op overnachten leveren deze evenementkenmerken wel aanvullende informatie op. Tegelijkertijd blijven er verschillen tussen evenementen bestaan die met de beschikbare kenmerken niet volledig kunnen worden verklaard. Er bestaat daarmee geen eenvoudige formule voor een sportevenement met hoge dagbestedingen en veel overnachtingen.

De uitkomsten moeten niet causaal worden geïnterpreteerd. De analyses laten zien welke kenmerken samenhangen met dagbesteding en overnachten, maar tonen niet aan dat het aanpassen van één kenmerk automatisch tot ander gedrag leidt.

De kracht van deze studie ligt in de omvang en diversiteit van de dataset, waardoor patronen over meerdere sportevenementen heen zichtbaar worden. Tegelijkertijd blijft een deel van de verschillen tussen evenementen onverklaard. Vervolgonderzoek kan zich daarom richten op kenmerken die in deze analyse niet of niet uniform beschikbaar waren, zoals accommodatietype, horeca- en vrijetijdsaanbod, ticketprijzen, bezoekmotieven en de opbouw van het evenementenprogramma.

Kijk verder dan bezoekersaantallen

De resultaten laten zien dat het voor de economische betekenis van sportevenementen belangrijk is om verder te kijken dan alleen bezoekersaantallen. Niet iedere bezoeker heeft hetzelfde bestedings- en overnachtingsgedrag. Een groot publiek uit de directe omgeving kan daardoor iets anders betekenen voor een stad of regio dan een kleiner publiek dat van verder weg komt, vaker overnacht en tijdens het bezoek meer besteedt. Vooral de geografische herkomst van het publiek is daarbij relevant.

Voor organisatoren betekent dit dat publieksstrategie en economische strategie meer met elkaar verbonden kunnen worden. Het gaat niet alleen om hoeveel bezoekers worden bereikt, maar ook om welk publiek wordt bereikt. Daarbij hoeft het streven niet voor ieder evenement te zijn om zo groot of internationaal mogelijk te worden. Het is relevanter om te kijken welk publiek en welk geografisch bereik passen bij het evenement, de doelstellingen en de stad of regio waarin het plaatsvindt.

Ook de verbinding met horeca, accommodaties en ander lokaal aanbod verdient aandacht. Wanneer een evenement bezoekers van buiten de regio aantrekt, liggen er kansen om hen ook buiten het evenement gebruik te laten maken van de stad of regio. Organisatoren, horeca, verblijfsaanbieders en andere lokale partijen kunnen bijvoorbeeld samenwerken aan arrangementen, gezamenlijke promotie en verbindingen met andere activiteiten. Zo wordt niet alleen gekeken naar het aantrekken van bezoekers, maar ook naar wat zij tijdens hun verblijf in de omgeving doen.

Voor overheden betekent dit dat bij de beoordeling en ondersteuning van sportevenementen naast de verwachte omvang ook het verwachte publieksprofiel kan worden meegewogen. Wie trekt het evenement aan, waar komen deze bezoekers vandaan en welke mogelijkheden biedt het evenement voor verblijf en lokale bestedingen? Daarmee ontstaat een breder beeld van wat een evenement economisch voor een stad of regio kan betekenen.

Verwijzingen

Agha, N., & Taks, M. (2015). A theoretical comparison of the economic impact of large and small events. *International Journal of Sport Finance*, 10(3), 199-216.

Buning, R. J., Cole, Z., & McNamee, J. (2016). Visitor expenditure within a mountain bike event portfolio: Determinants, outcomes, and variations. *Journal of Sport & Tourism*, 20(3-4), 227-247.

Cannon, T. F., & Ford, J. (2002). Relationship of demographic and trip characteristics to visitor spending: An analysis of sports travel visitors across time. *Tourism Economics*, 8(3), 263-271.

Gratton, C., Dobson, N., & Shibli, S. (2000). The economic importance of major sports events: a case-study of six events. *Managing leisure*, 5(1), 17-28.

Greig, M., & McQuaid, R. W. (2004). Determinants of visitor expenditure at a major sports event. *Event Management*, 8(4), 197-206.

Kruger, M., Saayman, M., & Ellis, S. (2012). Determinants of visitor spending: An evaluation of participants and spectators at the Two Oceans Marathon. *Journal of Sport & Tourism*, 17(3), 197-214.

Taks, M., Chalip, L., & Green, B. C. (2015). Impacts and strategic outcomes from non-mega sport events for local communities. *European Sport Management Quarterly*, 15(1), 1-6.

Bijlage 1 Kenmerken per evenement

Tabel B1 Alle evenementen naar jaar, sport, seizoen, locatie, aantal dagen en aantal respondenten gedefinieerd als bezoeker in de dataset

Naam evenement	Jaar	Sport	In welk seizoen	Locatie	Aantal dagen	Bezoekers in dataset
Zevenheuvelenloop	2010	Hardlopen	Herfst	Buiten	1	327
WK Baanwielrennen	2011	Wielrennen	Lente	Binnen	5	675
World Cup BMX	2011	BMX	Lente	Buiten	2	235
EK Handboogschieten	2012	Handboogschieten	Lente	Buiten	6	82
NK Baanwielrennen	2012	Wielrennen	Winter	Binnen	4	241
WC BMX	2012	BMX	Lente	Buiten	2	79
WK Kwalificatie Handbal	2012	Handbal	Herfst	Binnen	4	279
CAI Beekbergen	2013	Paardensport	Zomer	Buiten	4	218
EK Baanwielrennen	2013	Wielrennen	Herfst	Binnen	3	268
NK Indoor Atletiek	2013	Atletiek	Winter	Binnen	2	203
WC BMX	2013	BMX	Zomer	Buiten	2	239
EK Volleybal	2015	Volleybal	Herfst	Binnen	3	409
Jumping Achterhoek	2015	Paardensport	Herfst	Binnen	4	132
Warandeloop	2015	Atletiek	Herfst	Buiten	1	62
WK Beachvolleybal	2015	Volleybal	Zomer	Buiten	10	2.686
EK Inline Skating	2016	Inlineskaten	Zomer	Buiten	7	233
Giro Gelderland	2016	Wielrennen	Lente	Buiten	4	1.147
Euro Hockey League	2017	Hockey	Lente	Buiten	4	384
FINA Airweave Swimming World Cup	2017	Zwemmen	Zomer	Binnen	2	125
GP Adrie van der Poel Hoogerheide	2017	Wielrennen	Winter	Buiten	1	312
Marathon Eindhoven	2017	Hardlopen	Herfst	Buiten	1	235
Outdoor Gelderland	2017	Paardensport	Zomer	Buiten	5	90
RICOH Open	2017	Tennis	Lente	Buiten	7	123
Ster ZLM Toer, slotetappe Oss	2017	Wielrennen	Lente	Buiten	1	55
WEURO 2017	2017	Voetbal	Zomer	Buiten	18	1.498
Champions Trophy	2018	Hockey	Zomer	Buiten	9	250
EK Beachvolleybal	2018	Volleybal	Zomer	Buiten	8	538
EK Cross	2018	Atletiek	Winter	Buiten	1	179
EK Veldrijden	2018	Wielrennen	Herfst	Buiten	4	310
KLM Open	2018	Golf	Zomer	Buiten	4	809
WK Baanwielrennen	2018	Wielrennen	Winter	Binnen	5	279
WK Inline Skating	2018	Inlineskaten	Zomer	Buiten	8	199
Concours Hippique Mierlo	2019	Paardensport	Lente	Buiten	4	207
EK Baanwielrennen	2019	Wielrennen	Herfst	Binnen	5	640
Fed cup	2019	Tennis	Winter	Binnen	2	105
MX of Nations	2019	Motorcross	Zomer	Buiten	2	528
WK (Para) Handboogschieten	2019	Handboogschieten	Lente	Buiten	14	500
King of the Court	2020	Volleybal	Herfst	Buiten	5	180
WK Volleybal	2022	Volleybal	Herfst	Binnen	23	1.058

Bijlage 2 Verdiepende analyses dagbesteding

Deze bijlage bevat de technische onderbouwing van de analyses naar de dagbesteding per persoon per dag. De verklarende analyses zijn uitgevoerd met een log-getransformeerde dagbesteding. Deze transformatie was nodig omdat de verdeling van de uitgaven sterk scheef was en een beperkt aantal bezoekers zeer hoge bedragen rapporteerde. Door de transformatie hebben deze uitschieters minder invloed op de modelschattingen.

De bezoekers zijn afkomstig uit verschillende evenementen. Bezoekers van hetzelfde evenement kunnen op elkaar lijken, bijvoorbeeld doordat zij met hetzelfde aanbod, dezelfde locatie en dezelfde evenementcontext te maken hebben. Daarom is een multilevelanalyse uitgevoerd met bezoekers als eerste niveau en evenementen als tweede niveau.

De modellen zijn stapsgewijs opgebouwd. Model 1 bevat leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, herkomst, overnachten, de uitgavenrol en het jaar van organisatie. In model 2 zijn Gratton-type, indoor of outdoor en eventduur toegevoegd. Leeftijd en eventduur zijn categorisch opgenomen, omdat eerdere analyses geen rechtlijnig verband lieten zien. Seizoen is niet opgenomen vanwege sterke samenhang met andere evenementkenmerken. Als aanvullende controle zijn gewone lineaire regressies en modellen met afzonderlijke evenementdummy's geschat.

Voorafgaand aan de verklarende modellen is een leeg multilevelmodel geschat. Dit model bevat nog geen verklarende kenmerken en wordt gebruikt om te bepalen welk deel van de verschillen in dagbesteding samenhangt met het evenementniveau. De intraklassecorrelatie (ICC) geeft dit aandeel weer.

Vervolgens zijn model 1 en model 2 geschat. De modellen zijn vergeleken aan de hand van de -2 Log Likelihood, AIC en BIC. Deze maten geven aan hoe goed een model bij de gegevens past, waarbij lagere waarden wijzen op een betere modelpassing. De AIC en BIC houden daarbij ook rekening met het aantal variabelen in het model, zodat een uitgebreider model niet automatisch als beter wordt beschouwd.

Tabel B2.1 Modelpassing multilevelanalyse

Model	-2LL	AIC	BIC	Variantie evenement	Residuele variantie	ICC
Leeg model	34.155,829	34.161,829	34.183,540	0,274	1,608	14,6%
Model 1	24.383,196	24.417,196	24.537,610	0,150	0,921	14,0%
Model 2	24.379,083	24.427,083	24.597,080	0,131	0,921	12,4%

Noot. De ICC is berekend als het aandeel van de totale variantie dat aan verschillen tussen evenementen kan worden toegeschreven. Model 1 heeft lagere AIC- en BIC-waarden dan model 2. De toevoeging van de algemene evenementkenmerken verbetert de modelpassing daarom niet voldoende. Model 1 wordt als het best passende multilevelmodel beschouwd.

Tabel B2.2 bevat de volledige uitkomsten van model 1. De B-coëfficiënt geeft de richting van het verband met de getransformeerde dagbesteding weer. Een positieve waarde wijst op een hogere dagbesteding dan in de referentiegroep en een negatieve waarde op een lagere dagbesteding. De standaardfout geeft de onzekerheid rond de schatting weer. Het 95%-betrouwbaarheidsinterval toont het bereik waarbinnen de werkelijke waarde naar verwachting ligt. Wanneer dit interval de waarde nul niet omvat en de p-waarde kleiner is dan 0,05, wordt het verband als statistisch significant beschouwd.

De categorieën 'iemand anders betaalt' en 'niemand betaalt' zijn als controlevariabelen opgenomen. De sterk negatieve coëfficiënten zijn logisch, omdat deze bezoekers zelf geen uitgaven rapporteerden. Deze categorieën zijn niet centraal in de inhoudelijke interpretatie.

Tabel B2.2 Volledige coëfficiënten multilevelmodel 1

Variabele	B	SE	95%-BI	p
Leeftijd 35 t/m 49 jaar	0,008	0,027	-0,044 tot 0,060	0,755
Leeftijd 50 t/m 64 jaar	-0,017	0,028	-0,071 tot 0,038	0,547
Leeftijd 65 jaar en ouder	-0,103	0,039	-0,180 tot -0,026	0,009
Vrouw	-0,075	0,022	-0,117 tot -0,032	0,001
Opleiding midden	0,022	0,034	-0,044 tot 0,088	0,520
Opleiding hoog	0,039	0,028	-0,016 tot 0,094	0,164
Gastprovincie	0,227	0,030	0,169 tot 0,286	< 0,001
Rest van Nederland	0,371	0,029	0,313 tot 0,429	< 0,001
Buitenland	0,605	0,045	0,518 tot 0,692	< 0,001
Overnachten	0,505	0,038	0,431 tot 0,579	< 0,001
Uitgaven voor zichzelf en anderen	0,108	0,026	0,056 tot 0,160	< 0,001
Iemand anders betaalt	-2,556	0,054	-2,661 tot -2,451	< 0,001
Niemand betaalt	-2,452	0,055	-2,560 tot -2,343	< 0,001
Jaar organisatie	-0,030	0,024	-0,079 tot 0,019	0,219

Noot. Referentiegroepen zijn: bezoekers tot en met 34 jaar, mannen, laagopgeleide bezoekers, bezoekers uit de gastgemeente, niet-overnachters en bezoekers die uitsluitend voor zichzelf betaalden. Jaar van organisatie is als continue controlevariabele opgenomen.

In model 2 zijn algemene kenmerken van het evenement toegevoegd aan de bezoekerskenmerken uit model 1. Gratton-type is opgenomen met type D als referentiecategorie. Locatie is opgenomen als outdoor tegenover indoor. Eventduur is opgenomen in categorieën, met een eendaags evenement als referentiegroep.

De coëfficiënten in tabel B2.3 geven aan of deze algemene evenementkenmerken nog samenhangen met dagbesteding nadat rekening is gehouden met bezoekerskenmerken en met verschillen tussen evenementen. Geen van de toegevoegde kenmerken is statistisch significant. Dit betekent niet dat de onderzochte evenementen onderling niet verschillen, maar wel dat deze verschillen niet goed worden verklaard door Gratton-type, locatie of eventduur alleen.

Tabel B2.3 Toegevoegde evenementkenmerken in multilevelmodel 2

Variabele	B	SE	95%-BI	p
Gratton-type B	-0,017	0,179	-0,379 tot 0,346	0,927
Gratton-type C	-0,080	0,196	-0,478 tot 0,318	0,685
Outdoor evenement	0,245	0,156	-0,071 tot 0,562	0,125
Eventduur 2 t/m 4 dagen	0,066	0,212	-0,365 tot 0,497	0,756
Eventduur 5 t/m 7 dagen	0,157	0,247	-0,345 tot 0,658	0,530
Eventduur 8 t/m 14 dagen	-0,083	0,259	-0,610 tot 0,443	0,749
Eventduur 15 dagen of langer	-0,200	0,354	-0,920 tot 0,521	0,576

Noot. Referentiecategorieën zijn: type D (Gratton-type), indoor (locatie) en één dag (eventduur). Jaar van organisatie is als continue variabele opgenomen. Seizoen is niet in het model opgenomen vanwege multicollineariteit met andere evenementkenmerken. Het gelijktijdig opnemen van seizoen en eventduur leidde tot te sterke samenhang tussen de voorspellers en daardoor tot minder stabiele schattingen. Geen van de toegevoegde algemene evenementkenmerken is statistisch significant in het multilevelmodel.

Tabel B2.4 bevat aanvullende beschrijvende resultaten voor kenmerken die niet in tabel 7.1 van de hoofdtekst zijn opgenomen. De tabel toont de ongecorrigeerde gemiddelde dagbesteding in euro's. Deze gemiddelden beschrijven wat rechtstreeks in de data zichtbaar is, maar houden geen rekening met verschillen in andere bezoekers- of evenementkenmerken.

De significantietoetsen zijn uitgevoerd op de getransformeerde dagbesteding. Daardoor kan een verschil in ruwe gemiddelden zichtbaar zijn zonder dat dit op de getransformeerde uitkomst statistisch significant is, of andersom. De verklarende multilevelanalyse blijft daarom leidend voor conclusies over zelfstandige verbanden.

Tabel B2.4 Gemiddelde dagbesteding naar overige bezoekers- en evenementkenmerken

Kenmerk	Categorie	n	Gemiddelde dagbesteding	Significantie
Geslacht	Man	6.524	€ 35,05	< 0,001
	Vrouw	3.730	€ 27,37	
Leeftijd	T/m 34 jaar	3.069	€ 31,63	< 0,001
	35 t/m 49 jaar	3.398	€ 34,39	
	50 t/m 64 jaar	2.869	€ 32,85	
	65 jaar en ouder	936	€ 24,96	
Opleiding	Geen onderwijs	27	€ 29,27	0,462
	Basisonderwijs	97	€ 53,10	
	Voortgezet onderwijs	1.571	€ 29,62	
	MBO	1.750	€ 27,30	
	HBO	3.550	€ 25,74	
	WO	1.930	€ 33,41	
Locatie	Indoor	2.720	€ 23,48	0,004
	Outdoor	7.552	€ 35,45	
Gratton-type	Type B	6.909	€ 32,38	< 0,001
	Type C	2.272	€ 27,62	
	Type D	1.091	€ 41,33	
Uitgavenrol	Alleen voor zichzelf	2.666	€ 45,24	< 0,001
	Voor zichzelf en anderen	6.617	€ 31,77	
	Iemand anders betaalt	484		
	Niemand betaalt	479		

Noot. De bedragen zijn ruwe gemiddelden. De significantietoetsen zijn uitgevoerd op de getransformeerde dagbesteding. Opleiding laat op de getransformeerde uitkomst geen statistisch significant verschil zien. De aantallen verschillen per kenmerk door missende waarden.

Ter controle zijn ook gewone lineaire regressiemodellen geschat. Deze modellen behandelen alle bezoekers als onafhankelijke waarnemingen en houden niet rechtstreeks rekening met het feit dat bezoekers binnen evenementen zijn gegroepeerd.

Model 1B bevat dezelfde bezoekerskenmerken als het eerste multilevelmodel. In model 2B zijn de algemene evenementkenmerken toegevoegd. Model 3B bevat in plaats daarvan dummyvariabelen voor afzonderlijke evenementen. De R^2 geeft aan welk deel van de verschillen in de getransformeerde dagbesteding door het model wordt verklaard. De adjusted R^2 corrigeert voor het aantal opgenomen voorspellers.

Tabel B2.5 Modelinformatie gewone lineaire regressie, gelogde dagbesteding

Model	Uitkomstmaat	n	R^2	Adjusted R^2
Model 1B	Gelogde dagbesteding	8.806	0,453	0,452
Model 2B	Gelogde dagbesteding	8.806	0,465	0,464
Model 3B	Gelogde dagbesteding + evenementdummy's	8.806	0,517	0,514

Noot. Model 3B verklaart meer variantie dan model 1B en model 2B, maar vergelijkt afzonderlijke evenementen met elkaar. Daardoor is dit model minder geschikt voor algemene uitspraken over evenementkenmerken. Het model is gebruikt als gevoeligheidsanalyse en niet als hoofdmodel.

Tabel B2.6 toont de coëfficiënten van de gewone lineaire regressiemodellen met de getransformeerde dagbesteding. De interpretatie van de B-coëfficiënten is vergelijkbaar met die in de multilevelanalyse: een positieve waarde wijst op een hogere en een negatieve waarde op een lagere getransformeerde dagbesteding ten opzichte van de referentiegroep.

In de gewone regressie zijn verschillende algemene evenementkenmerken significant. Deze verbanden blijven echter niet overeind in het multilevelmodel. Dat verschil ontstaat doordat de gewone regressie onvoldoende rekening houdt met de onderlinge samenhang van bezoekers binnen hetzelfde evenement. Voor de inhoudelijke conclusies is daarom uitgegaan van de multilevelanalyse.

Tabel B2.6 Coëfficiënten gewone lineaire regressie voor gelogde dagbesteding

Variabele	Model 1B	Model 1B	Model 2B	Model 2B
	B	p	B	p
Leeftijd 35 t/m 49 jaar	0,032	0,246	0,021	0,452
Leeftijd 50 t/m 64 jaar	0,039	0,177	0,026	0,376
Leeftijd 65 jaar en ouder	-0,029	0,488	-0,054	0,188
Vrouw	-0,100	< 0,001	-0,100	< 0,001
Opleiding midden	-0,003	0,922	-0,003	0,938
Opleiding hoog	0,008	0,772	0,028	0,332
Gastprovincie	0,281	< 0,001	0,245	< 0,001
Rest van Nederland	0,496	< 0,001	0,460	< 0,001
Buitenland	0,653	< 0,001	0,645	< 0,001
Overnachten	0,578	< 0,001	0,543	< 0,001
Uitgaven voor zichzelf en anderen	-0,065	0,012	-0,014	0,580
Iemand anders betaalt	-2,769	< 0,001	-2,711	< 0,001
Niemand betaalt	-2,736	< 0,001	-2,694	< 0,001
Jaar organisatie	-0,010	0,011	0,020	< 0,001
Gratton-type B			-0,206	< 0,001
Gratton-type C			-0,329	< 0,001
Outdoor evenement			0,083	0,010
Eventduur 2 t/m 4 dagen			0,075	0,111
Eventduur 5 t/m 7 dagen			0,247	< 0,001
Eventduur 8 t/m 14 dagen			-0,152	0,003
Eventduur 15 dagen of langer			-0,225	0,001

Noot. Referentiecategorieën zijn: tot en met 34 jaar (leeftijd), man (geslacht), laag (opleiding), gastgemeente (herkomst), niet overnachten (overnachten), uitsluitend voor zichzelf betalen (uitgavenrol), type D (Gratton-type), indoor (locatie) en één dag (eventduur). Jaar van organisatie is als continue variabele opgenomen. De modellen zijn geschat met listwise deletion: alleen respondenten met geldige waarden op alle opgenomen variabelen zijn gebruikt. Hierdoor is het aantal respondenten in de regressiemodellen lager dan in sommige beschrijvende analyses.

Als aanvullende controle zijn dezelfde regressiemodellen ook geschat met de oorspronkelijke dagbesteding in euro's als afhankelijke variabele. Deze modellen zijn gevoelig voor hoge uitgaven en uitschieters.

De modellen met ruwe dagbesteding verklaren duidelijk minder variantie dan de modellen met de getransformeerde uitkomst. Dit ondersteunt de keuze om de getransformeerde dagbesteding te gebruiken voor de verklarende analyses. De ruwe bedragen blijven wel gebruikt in de beschrijvende tabellen, omdat deze voor de lezer directer te interpreteren zijn.

Tabel B2.7 Overzicht regressiemodellen met ruwe dagbesteding

Model	Uitkomstmaat	R ²	Adjusted R ²	Rol in analyse
Model 1A	Ruwe dagbesteding	0,085	0,083	Controle met bezoekerskenmerken
Model 2A	Ruwe dagbesteding	0,097	0,095	Controle met algemene evenementkenmerken
Model 3A	Ruwe dagbesteding + evenementdummy's	0,135	0,130	Controle met specifieke evenementen

Noot. De modellen met ruwe uitgaven verklaren aanzienlijk minder variantie dan de modellen met de getransformeerde uitkomstmaat. Dit ondersteunt het gebruik van de log-getransformeerde dagbesteding voor de verklarende analyses.

Bijlage 3 Verdiepende analyses kans op overnachten

Deze bijlage bevat de technische onderbouwing van de analyses naar de kans dat een bezoeker in verband met het evenement overnacht. Omdat de uitkomst twee categorieën heeft, namelijk wel of niet overnachten, is gebruikgemaakt van logistische regressie.

De modellen zijn stapsgewijs opgebouwd. Model 1 bevat leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, herkomst en het jaar van organisatie. Model 2 bevat daarnaast Gratton-type, indoor of outdoor en eventduur. Leeftijd en eventduur zijn in categorieën opgenomen, omdat de beschrijvende analyses lieten zien dat de verbanden niet lineair verliepen. Seizoen is niet opgenomen vanwege sterke samenhang met andere evenementkenmerken.

De regressiecoëfficiënten worden naast B-waarden weergegeven als odds ratio's. Een odds ratio groter dan 1 wijst op hogere odds op overnachten dan in de referentiegroep. Een odds ratio kleiner dan 1 wijst op lagere odds. Odds zijn niet precies hetzelfde als kansen. De odds ratio's moeten daarom niet letterlijk worden gelezen als een even grote procentuele verandering in de kans op overnachten.

Tabel B3.1 bevat modelinformatie. Model 1 bevat uitsluitend bezoekerskenmerken en het jaar van organisatie. In model 2 zijn de algemene evenementkenmerken toegevoegd. De modellen zijn vergeleken met de -2 Log Likelihood, Cox & Snell R^2 , Nagelkerke R^2 en classificatiepercentages.

Een lagere -2 Log Likelihood duidt op een betere modelpassing. De Nagelkerke R^2 geeft een indicatie van het deel van de verschillen in overnachten dat door het model wordt verklaard. Deze maat is niet rechtstreeks gelijk aan de R^2 uit een lineaire regressie, maar kan wel worden gebruikt om modellen onderling te vergelijken.

Het totale classificatiepercentage moet voorzichtig worden geïnterpreteerd, omdat de meeste bezoekers niet overnachten. Een model dat vrijwel iedereen als niet-overnachter classificeert, behaalt daardoor al een relatief hoog percentage. Daarom is ook weergegeven welk deel van de overnachters correct wordt herkend.

Tabel B3.1 Modelinformatie logistische regressie

Model	n	-2 Log Likelihood	Cox & Snell R^2	Nagelkerke R^2	Correct geclassificeerd	Overnachters correct
Model 1	14.195	7.937,271	0,214	0,389	88,6%	59,3%
Model 2	14.195	7.782,538	0,223	0,404	89,2%	55,7%
Model met evenementdummy's	14.195	7.551,480	0,235	0,427	89,6%	53,2%

Noot. Model 2 verbetert significant ten opzichte van model 1. De Nagelkerke R^2 stijgt van 0,389 naar 0,404. Het totale classificatiepercentage stijgt licht, maar het percentage correct herkende overnachters daalt. De Hosmer-Lemeshowtoets is significant. Bij de grote steekproef is deze toets gevoelig voor kleine afwijkingen, maar de uitkomst wijst er ook op dat de voorspelde kansen niet in alle groepen volledig aansluiten op de waargenomen percentages.

Tabel B3.2 toont de volledige uitkomsten van model 1. De B-coëfficiënt geeft de verandering in de log-odds op overnachten weer. Omdat deze schaal moeilijk rechtstreeks te interpreteren is, wordt ook de odds ratio weergegeven.

De odds ratio vergelijkt iedere categorie met een referentiegroep. Zo geeft de odds ratio voor buitenlandse bezoekers aan hoe de verhouding tussen wel en niet overnachten verschilt van die onder bezoekers uit de gastgemeente, nadat rekening is gehouden met de overige kenmerken in het model.

Tabel B3.2 Volledige coëfficiënten logistisch regressiemodel 1

Variabele	B	SE	OR	95%-BI OR	p
Leeftijd 35 t/m 49 jaar	0,045	0,073	1,046	0,907 tot 1,206	0,540
Leeftijd 50 t/m 64 jaar	0,075	0,078	1,078	0,925 tot 1,255	0,336
Leeftijd 65 jaar en ouder	0,425	0,112	1,530	1,228 tot 1,907	< 0,001
Vrouw	0,130	0,060	1,139	1,012 tot 1,282	0,031
Opleiding midden	-0,047	0,095	0,954	0,792 tot 1,149	0,620
Opleiding hoog	0,104	0,074	1,109	0,959 tot 1,283	0,162
Gastprovincie	0,858	0,199	2,359	1,598 tot 3,482	< 0,001
Rest van Nederland	2,552	0,175	12,836	9,105 tot 18,096	< 0,001
Buitenland	4,888	0,177	132,714	93,795 tot 187,784	< 0,001
Jaar organisatie	-0,047	0,011	0,954	0,934 tot 0,976	< 0,001

Noot. OR = odds ratio. Referentiegroepen zijn: bezoekers tot en met 34 jaar, mannen, laagopgeleide bezoekers en bezoekers uit de gastgemeente. Jaar van organisatie is als continue variabele opgenomen. Een 95%-betrouwbaarheidsinterval dat de waarde 1 niet omvat, hoort bij een statistisch significant verschil in de odds ratio.

In model 2 zijn Gratton-type, locatie en eventduur toegevoegd (zie tabel B3.3). Type D, indoor en een eendaags evenement zijn de referentiecategorieën. De coëfficiënten van de bezoekerskenmerken laten zien of hun verband met overnachten overeind blijft nadat ook rekening is gehouden met deze evenementkenmerken.

De sterke verbanden met herkomst veranderen nauwelijks na toevoeging van de evenementkenmerken. Geslacht en jaar van organisatie zijn in model 1 nog significant, maar niet meer in model 2. Dit betekent dat hun aanvankelijke verband deels samenhangt met verschillen in het soort evenementen dat bezoekers bezochten.

De odds ratio's voor eventduur laten zien dat bezoekers van alle categorieën meerdaagse evenementen hogere odds op overnachten hebben dan bezoekers van eendaagse evenementen. Het verband is het sterkst bij evenementen van vijf tot en met zeven dagen.

Voor Gratton-type wijkt het gecorrigeerde patroon af van de beschrijvende percentages. Ongecorrigeerd overnachten bezoekers van type B- en C-evenementen vaker dan bezoekers van type D-evenementen. Nadat rekening is gehouden met herkomst, locatie, eventduur en bezoekerskenmerken, zijn de odds voor type B en C juist lager. Dit verschil onderstreept dat ongecorrigeerde groepspercentages en gecorrigeerde modeluitkomsten verschillende vragen beantwoorden.

Tabel B3.3 Volledige coëfficiënten logistisch regressiemodel 2

Variabele	B	SE	OR	95%-BI OR	p
Leeftijd 35 t/m 49 jaar	0,086	0,074	1,089	0,942 tot 1,260	0,249
Leeftijd 50 t/m 64 jaar	0,091	0,079	1,095	0,938 tot 1,279	0,250
Leeftijd 65 jaar en ouder	0,457	0,113	1,580	1,265 tot 1,973	< 0,001
Vrouw	0,108	0,061	1,115	0,989 tot 1,256	0,076
Opleiding midden	-0,045	0,097	0,956	0,790 tot 1,155	0,639
Opleiding hoog	0,105	0,076	1,111	0,957 tot 1,290	0,168
Gastprovincie	0,887	0,199	2,427	1,642 tot 3,587	< 0,001
Rest van Nederland	2,607	0,176	13,564	9,604 tot 19,157	< 0,001
Buitenland	4,882	0,179	131,863	92,807 tot 187,353	< 0,001
Jaar organisatie	-0,018	0,014	0,982	0,956 tot 1,009	0,198
Gratton-type B	-0,522	0,119	0,593	0,470 tot 0,749	< 0,001
Gratton-type C	-0,618	0,137	0,539	0,412 tot 0,706	< 0,001
Outdoor evenement	0,545	0,082	1,725	1,469 tot 2,025	< 0,001
Eventduur 2 t/m 4 dagen	1,050	0,174	2,856	2,030 tot 4,019	< 0,001
Eventduur 5 t/m 7 dagen	1,874	0,192	6,515	4,469 tot 9,497	< 0,001
Eventduur 8 t/m 14 dagen	1,379	0,180	3,970	2,792 tot 5,645	< 0,001
Eventduur 15 dagen of langer	1,141	0,191	3,131	2,152 tot 4,556	< 0,001

Noot. Referentiecategorieën zijn: tot en met 34 jaar (leeftijd), man (geslacht), laag (opleiding), gastgemeente (herkomst), type D (Gratton-type), indoor (locatie) en één dag (eventduur). Jaar van organisatie is als continue variabele opgenomen. De odds ratio's beschrijven relatieve verschillen in odds en niet rechtstreeks verschillen in procentpunten of kansen. Door het zeer lage aandeel overnachters onder bezoekers uit de gastgemeente zijn de odds ratio's voor bezoekers uit de rest van Nederland en het buitenland groot.

Tabel B3.4 bevat de ongecorrigeerde percentages overnachters naar achtergrond- en evenementkenmerken die niet volledig in tabel 8.1 van de hoofdtekst zijn opgenomen. De significantie is getoetst met een chi-kwadraattoets.

Deze tabel is beschrijvend. Een significant verschil betekent dat de verdeling van overnachters niet gelijk is tussen de categorieën, maar laat niet zien of het verschil zelfstandig blijft bestaan wanneer ook andere kenmerken worden meegenomen. Daarvoor zijn de resultaten van de logistische regressie in tabel B3.2 en B3.3 leidend.

Tabel B3.4 Aandeel overnachters naar overige bezoekers- en evenementkenmerken

Kenmerk	Categorie	n	Percentage overnacht	Significantie
Leeftijd	T/m 34 jaar	5.009	16,5%	< 0,001
	35 t/m 49 jaar	5.149	16,9%	
	50 t/m 64 jaar	4.404	15,2%	
	65 jaar en ouder	1.521	12,0%	
Geslacht	Man	10.218	16,0%	0,365
	Vrouw	5.831	15,5%	
Opleiding	Geen onderwijs	45	13,3%	< 0,001
	Basisonderwijs	183	16,9%	
	Voortgezet onderwijs	2.720	14,1%	
	MBO	2.832	10,9%	
	HBO	5.420	10,9%	
	WO	3.106	20,6%	
Gratton-type	Type B	10.812	17,5%	< 0,001
	Type C	3.328	14,3%	
	Type D	1.943	9,2%	

Noot. De percentages zijn ongecorrigeerd. De p-waarde is eenmaal per kenmerk weergegeven. De effectgrootte van de beschrijvende verschillen varieert. Het verschil naar herkomst is groot, terwijl het verschil naar leeftijd klein is. Door de grote steekproef kunnen ook kleine verschillen statistisch significant zijn. Geslacht laat beschrijvend geen significant verschil zien.

Gevoeligheidsanalyse met evenementdummy's

Als aanvullende gevoeligheidsanalyse is een logistisch regressiemodel geschat waarin de algemene evenementkenmerken zijn vervangen door dummyvariabelen voor de afzonderlijke evenementen. Hiermee is gecontroleerd of de verbanden met bezoekerskenmerken overeind bleven wanneer specifiek rekening werd gehouden met het bezochte evenement.

De belangrijkste uitkomsten voor herkomst en de leeftijdscategorie 65 jaar en ouder bleven vergelijkbaar. Het model verklaarde iets meer variantie dan model 2. Het model bereikte echter na vijftig iteraties geen stabiele eindoplossing. Dit kwam waarschijnlijk doordat bij enkele evenementen zeer weinig of geen overnachters voorkwamen. In dergelijke situaties kunnen coëfficiënten extreem groot of klein worden en niet betrouwbaar worden geschat.

De afzonderlijke evenementcoëfficiënten zijn daarom niet inhoudelijk geïnterpreteerd. Het model is uitsluitend gebruikt om na te gaan of de belangrijkste verbanden met bezoekerskenmerken veranderden. Omdat dit het geval was, ondersteunt de gevoeligheidsanalyse de robuustheid van de hoofdresultaten, maar vormt zij geen zelfstandig hoofdmodel.

Over MOVES

Het Onderzoeksprogramma Maatschappelijke Onderzoek Voor Evenementen in Sport (MOVES) draagt eraan bij dat er structureel en systematisch onderzoek plaatsvindt rondom topsportevenementen. MOVES heeft tot doel om met kwalitatief hoogstaand onderzoek bij te dragen aan de maatschappelijke waarde van topsportevenementen. Moves is een programma van ZonMw. Het programma loopt van september 2023 tot en met augustus 2027.

MOVES wordt uitgevoerd door vier kennisinstellingen: HAN University of Applied Sciences, Academie voor Sport en Bewegen (projectleider), Universiteit Utrecht, school voor Bestuurs- en Organisatiewetenschappen, Mulier Instituut, The Hague University of Applied Sciences, lectoraat Impact of sport.

Binnen het onderzoeksprogramma worden vier thema's onderscheiden, welke worden uitgewerkt in 4 werkpakketten (WP's):

WP 1: bereik, betrokkenheid en draagvlak

In dit werkpakket gaat het over wie wel en wie niet betrokken is bij topsportevenementen, in welke rol dan ook (als vrijwilliger, bezoeker, volgers etc.), wat daarin stimuleert of hindert, en aan wat voor topsportevenementen er behoefte is. Verder gaat het om de beleving van het evenement en om de vraag welk draagvlak er is om te investeren in topsportevenementen (en wat daaraan bijdraagt).

WP 2: publiek-private samenwerking

In dit werkpakket wordt gekeken naar de voorwaarden voor effectieve, efficiënte en democratisch legitieme publiek-private samenwerking in de governance-netwerken van internationale topsportevenementen in Nederland. Gekeken wordt welke bestuurlijke 'best practices' er zijn die bijdragen aan de duurzaamheid, gezondheid en inclusiviteit bij topsportevenementen in Nederland.

WP 3: economische effecten

In dit werkpakket gaat het om de vraag hoe topsportevenementen en het Nederlandse bedrijfsleven elkaar kunnen helpen om hun doelstellingen te behalen. Hoe kijken (grote) bedrijven aan tegen internationale topsportevenementen? Hoe kunnen internationale topsportevenementen bijdragen aan Holland Branding en aan internationale handel?

WP 4: maatschappelijke effecten

Centrale vraag in dit werkpakket is hoe topsportevenementen optimaal bij kunnen dragen aan maatschappelijke doelen. In het bijzonder wordt gekeken naar: gezondheid, sportdeelname en gezonde levensstijl; sociaal netwerk en sociale cohesie; subjectief welbevinden; en de bijdrage van topsportevenementen aan de versterking van de sportsector.

Volg het laatste nieuws rondom het onderzoeksprogramma via:

<https://cit.sport.nl/onderzoeksprogramma-moves>